

Horváth Mihály, Magyarország történelme, új bővített kiadás 8 kötetben.

Epen most jelent meg Heckenast Gusztávnál:

Magyarország történelme,

írta **Horváth Mihály.**

Az új dolgozat második, bővített kiadása. I., II., III., IV. kötet 134¹/₄ iv, nagy 8-adrét, diszkiadásban a 4 kötet ára 14 forint.

Egyenesen az alulirt kiadó-hivatalhoz intézett megrendelések bérmentve fognak eszközöltetni. Pest, február 8-án 1872.

Heckenast Gusztáv, kiadó-hivatala egyetem-utca 4-dik szám alatt.

(1-6)

Cs. és kir. szabadalmazott, a maga nemében egyetlen hatásos patkány- és egéirtőszert. Egy bádog doboz ára 1 ft., 6 doboz 5 ft. o. é.

Cs. és kir. szab. gyökereken ható poloska-irtószert, butorok számára. Egy üveg ára 40 kr. 6 üveg 2 ft. o. é. Fölkülművelten hatásos poloska-irtószert, falazat számára. Festésnél vagy falak mészolásánál a festékbe, mészbé vagy vakolatba keverésre alkalmas. Egy pintes üveg ára 1 ft., 6 pintes üveg 5 ft. o. é. 1 pintes üveg elégséges egy középnyagú szobára.

Specialitás, kitűnően biztos és gyökeresen ható sváb-bogar (Heimchen) irtó-por. 1 csomag ára 30 kr., 6 csomag ára 1 ft. 50 kr.

Valódi persarovar-por, a bolhák, molyok, legyek, hangyák stb. kiirtására. Egy nagy üveg ára 40 kr., 6 nagy üveg 2 ft. o. é. — Egy kis üveg ára 20 kr., 6 kis üveg 1 ft. o. é.

A legcélszerűbb megrendelések is, a illeték beküldése vagy utánvért mellett, pontosan teljesítenek. Minden cikkhez a szükséges használati utasítás mellékelve van.

Nagybani árszabályok a t. cz. gyógyszerész és kereskedő urak kívánataira díj- és bérmentesen megküldetnek. Alólirt gyár, kölcsönös megsegzés folytán, egyszerűsített városi házak, falusi birtokok, gyárak, áruháztárak, kórházak és egyes helyiségeknek személyzete által a nevezett főregkötői megintztására kezesség mellett vállalkozik. 1152 (19-24)

Azon hathatós eredmények közt, melyek fegyver-irtó szereim alkalmazása által elértettek, csupán a következőket vagyok bátor kiemelni: a magy. kir. miniszter-elnökség és magy. kir. belügyminiszterium palotái; továbbá Pestetich Ágoston és Festetich Dénes grófok palotái stb. stb.

Számos megrendelést vár: **REISS B.** magyar. kir. szab. vegy-szerek gyára a fergek gyökere kiirtására. Pesten, három korona-utca 9. sz.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4. sz. a.), megjelent és minden hítelel könyvkereskedésben kapható:

Aradi fogságom alatt irt

ADATOK

az 1848—49. évi szabadságharcz,

különösen

az Erdély havasai ellen vezetett hadjáratról.

Írta

Káson Impérfalvi Csutak Kálmán

honvéd ezredes.

8-rét, füzve 1 forint 60 krajczár.

MOLL SEIDLITZ PORA
MOLL A. védjegye

Külföldi jutalom- emlékéremek a párisi világkiállításban 1868-ik évről.

Központi szállítási rakhely a „golyához“ címzett gyógyszer-tár Bécsben.

ÖVÁS. Azt tapasztalván, miszerint a Seidlitz-porok oly használati utasítványokkal adtak el, melyek saját utasítványaimmal szorú aronosság és saját nevem aláírásával vannak hamisítva, s így külfalakra nézve gyártmányaimmal könnyen összetévesztethetők, — minél fogva azon észrevételökkel mindenkit ezen hamisítványok megvételeitől: hogy az általam készített Seidlitz-porok minden egyes katalóját, valamint az adagok papírját hivatalosan letétmentveztetted védmarkkál vannak ellátva.

Ára egy bepecsételt eredeti katalójának 1 ft. — Használati utasítás minden nyelven.

E porok rendkívül s a legkülönbözőbb esetekben bebizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert más szerek között tagadhatatlanul az első helyet foglalják el; — mint azt sok ezer, s nagy császári birodalom minden részéből került s kezeinknél levő hálaliratok a legrészletesebben tanúsítják, hogy e porok rögözt szorulásoknál, emésztéshány és gyomorhény; továbbá: gör-csök, vese- és ideg bajokban, szívdobogással, idegesség okozta főfájással, csuszos fogfájdalommal, végül hysteriára, bukóra és huzamos hanyásra hajlammal stb. a legjobb sikerrel alkalmaztattak, s a legártóbb gyógyhatást eredményezték. — Az ez értelemben igen is kiterjedt levezetés számos bizonyítványt tartalmaz oly betegek részéről, kik, miután nálok minden gyakran allopathikus és hydropathikus gyógymód eredménytelenül kimerítettek, ez egyszerű házi szerhez folyamodtak, és ebben rongált egészségöknek helyreállítására oly soká eredménytelenül keresett gyógyszert megelégek. — Ez elismerőiratok szerzői között a társadalomnak csaknem minden osztályai, u. m. munkások, tanítók, kereskedők, iparosok, művészek, mezei gazdák, tanárok és hivatalnokok, sőt gyógyszerészek és orvosok, valamint mindkét nembeli oly egyének is képviselvék, kiknek ezelőtt még a leghírhedtebb gyógyforrások sem okoztak legkisebb könnyebbséget, és kiknek egészségök csupán csak a Seidlitz-poroknak renes használatát által állított helyre.

Raktárak a következő városokban léteznek:

PESTEN: Török József gyógyszerész urnál, király-utca 7-dik szám alatt. Uhl József (ezelőtt Steinbach) ur kereskedésében, gránátos-utca.

- Aradon: Tones T. és Társa, Reinhard és Bendik, Prinner V. S., Bistrizky J.*
- Baján: Michitsch István.
- B-Gyarmaton: Milován és Isakovits testv.
- Beregszászban: Buzáth Cajet.
- Besterceban: Gollner Fr.*
- Besztercen: Szongot G.
- Boldogasszonyban: Mersits F.
- Brassóban: Jekelius F., Scheider F. és Eremias Döme.
- Csacszán: Bentsath F.
- Csaktornyan: Karass.
- Czeglédén: Persay A. gy.
- Debreczenben: Gólt F.*
- Dettán: Braumüller J. és fia.
- Dunaföldváron: Nadhera Pál.
- Eszéken: Argirovits G. Letkitsch Illés, Thürner J. S. fia.*
- Egerben: Köllner Lórincz és Schuttig János.
- Eperjesen: Makovitzky E.
- Esztergomban: Schalkházy F.
- Érsek-Ujváron: Fogd A.
- Győrben: Kindermann J.* és Némethy P.
- Gyöngyösön: Kocianovich T.
- Gyulán: Ferentzy A. és Oerley István.
- Hatszég: Schnur F. J.
- Högyészén: Rausz J. özv.*
- Hilokon: Kempner L. özv.
- Jolsván: Maletér Béla
- Kapossváron: Kohn Jak.*
- Kassan: Novelly* és Hegedűs L.*
- Kézsmárkon: Genersich A.
- Kis-Várdán: Balkányi F.
- Kolozsvárott: Wolff J.* Binder C. H.* és Dr. Hintz G.
- Komaromban: Grötschel Zsig. és Belloni A.*
- Közegen: Csacsinovits Istv. és Bründl J.*
- Léván: Boleman E.
- Losoncban: Geduly Alb.
- Lugoson: Schiessler A.
- Magyar-Ováron: Antoni.
- Marosvásárhelyen: Bucher M.
- Miskolczon: Ujváry F. és Spuller J. A.
- Mitrovitzon: Kerstonosics A.
- Mohácson: Pyrker L.
- Monoron: Felföldy Kálmán.
- Moorott: Kranzel özevgye.
- Munkácsban: Gottier L. és Küstenbaum N.
- Nagybányán: Haracsek J.
- Nagyvaradon: Kiss Samu és Jánky A.*
- N-Becsereken: Böhm Israel és Weisz Hermann.
- N-Kanizsán: Lowák Károly, Rosenber Fr.* Belus és Fesselhofer.
- N-Kikindán: Kisslinger M. és Damjanovits T.
- N-Szebenben: Müller C.
- N-Szt-Miklósban: Pfnaisl M.
- N-Szombatban: Stanzel H.
- Nyitra: Otto Gusztáv.
- Pápan: ifj. Tschuppen J.
- Pancsován: Graf W. H. és Kresadinatz.*
- Pécsen: Sipócz F. és Spitzer Sándor.*
- Perjamoson: Neumann testvérek.
- Pétervaradon: Junginger.
- Pozsonyban: Soltz Rud., Pisz-tóry F. és Fischer J.
- Rozsnyón: Posch J.
- Rimaszombatban: Hamallár K.
- Selmeczbányán: Dimak J.*
- S.A.-Ujhelyen: Deutsch J. iposa.
- Segesvárott: Teutsch J. B.
- Sopronban: Mezey A.
- Szabadkan: Brenner J.*
- Szegeden: Kovács A. és M., és Pfeifer S. és Társa.
- Szegszárdon: Brassay Mih.*
- Sz-Fejervárott: Legman A.
- Szolnok: Horansky István
- Szombathelyen: Pillich Fr.*
- Tatabán: Széth Antal.
- Temesváron: Uhrmann H.
- Th.-Szt.-Martonban: Töper-czer L.
- Tokajban: Juhasz Pál és Brze-zányi Ernő.
- Trencsénben: Kulka J.*
- Ujvideken: Steffanovits L. és Brammer Mór.
- Ughváron: Kraus Adolf.
- Vácson: Reichenhaller L. és Huf-nagel József.
- Veszpremben: Ferenczy G.
- Zilabon: Harmath S. F.
- Zólyomban: Thomka L.
- Zomborban: Weidinger.*

a norvégiai Bergen városból való valódi Dorsch-májhalzsirolaj

ráktára is. — Ára egy üvegnek 1 ft. oszt. ért. Az üvegek el vannak látva védmarkkál és kimerítő használati utasítással. — Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgáltatik és czinkupakkal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályosabb májhalzsirolaj a Dorsch-halnak leggondosabb egybegyűjtése és kiválogatása által van megnyerve, és egyáltalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a bepecsételt üvegekben levő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a természet által nyújtott. — E valódi Dorsch-májhalzsirolaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjelebb gyógyszer a mell és tüdőbajokban, scrophulus és rachitis, közsény és eszű, idült bőrkidőés, szemgyulladás, ideg- és több más bajokban legkisebberben alkalmaztatik. Október 1870. 1235 (2-0)

MOLL A. sum „Storch“ Tuchlauben.

Pest, februárius 18-án 1872.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt. Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 frt. — Fél évre 2 frt. 50 kr. Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer hasábrótt petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszori ígatásnál csak 7 krajczárba számítatlik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstejn és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Balogh János. (1796—1872.)

Az a hajnalderengés, mely e század elején hazánkra hasadt, s mely fölébreszté álmukból a hon alkotmányáért, szellemi és anyagi felvirágzásáért oly emberfeletti hévvel és kitartással küzdő titáni erőket, egy-két képezi hazánk legérdekesebb történeti időszakainak.

Abban látjuk meg, hogy az eszme, mely eleinte csak egynehány, nemzetüket egy emberöltővel megelőzött bátor előharcos agyában mert megfogamzani, hogy idézte elő a társadalmi elemek vegyömlését, hogy galvanizálta fel apránként az alvó nemzettest minden idegeit, hogyan hódította maga körül mesés gyorsasággal a területet, hogy kezdett lelkesíteni kivétel nélkül mindenkit, s hogy lón közös éltető eleme a frís életre pezsdült egész országunk, Kárpátoktól Adriáig.

E nagy korszakot csak nagy emberek indíthaták meg, s mig Buda áll, magyar él: kegyelettel fogjuk említeni a szabadság hatalmas uttörőinek neveit, kik az emberi szent jogok nevében hangosan tiltakoztak a békó ellen, mely az egész ország tagjait szorítá.

Az ébredés e nagy időszákanak vezérférfiai között ott találjuk Balogh Jánost is. Azokon a ragyogó lapokon, a mikre Klóó Nagy Pál, Ragályi Tamás, Kölcsey, Beöthy, Bezzeredy, Palóczy, Wesselényi Miklós és Széchenyi legszebb tetteit följegyzé, ott áll az övé is.

Galanthai Balogh János 1796. febr. 22-dikén született Nagy-Endrődön Bars megyében. Fia volt a köztisztletben állt Balogh Jánosnak, Bars- és Komárommegyék nyolcz országgyűlésen ünnepezt szabadelvű követének. Már gyermekkorában nagy elszánt-ságot és határozottságot tanusított. Az iskolából megszökött. Később huszáregy-enruhában, fuvólával kereste kenyerét. Ez a fuvola volt leghűbb barátja egész élete vé-

geig, mint Széchenyinek. Azután tisztviselő lett Bars megyében, s már 1823-ban nevezetes szerepet játszott, mint az ottani ellenzék vezére. Az 1832-diki országgyűlésre Bars megye szabadelvű utasítással küldé, mint követet s ő az utasítás szellemének minden várakozáson felül meg is felelt. Bátor, szilárd, rettenthetetlen volt s e magatartásának köszönheté, hogy rövid időn Wesselényin kívül nem volt az ifju országunk népszerűbb embere, mint ő. Az ifjuság tisztelete jelöl ki is adá ez időbeli

mében. A főpapok és főurak sokat voltak kénytelenek eltűrni éles sarkazmusától; ma is emlitik amazok ellenfelhozott eme gunyját, hogy „a sódort meg a tojást megáldják, de a becsületes vegyes házasságu párt megát-kozzák“, s a mit a főurak ellen fölhozott, „hogy egy mellükre biggyesztendő czifra pitykéért mily szolgál engedelmesek egy idegen herczegminiszternek, holott saját országukban maguk urai lehetnének.“

Lelkesen védelmezte a nép érdekeit; egyike volt az elsőknék, kik a jobbágyok felszabadítását sürgették, s első, ki a zsidó-emancipációt kimondani elég bátorsággal birt. E szabadelvű törekvései miatt sokszor volt kellemetlensége, a többi közt Pest megye köpenyforgató, később vissza is hívott követével, Péchy Ferenczcel, kit előbb szóval, később párbajban karddal erősen megvagdalt. Ugyan-csak a nép érdekei mellett mondott szavai miatt az öreg Rohonczy kir. tanácsos egy alkalommal az alkotmány ellenségének nevezte; ő pedig kijelenté, hogy ő a nép érdekeit képviselve ül széknén, s hogy e szerepben jobban tesz-szik magának, mint a követ uréban, ki csak Verbóczy kopott törvényeit jött autentikálni az országgyűlésre.

Balogh politikai pályájának egyik legszebb pontja, midőn az országgyűlési ifjak társulata néhány tagjainak befogatásáról közvetlen tudomás szerzendő, egy husz tagból álló bars megyei bizottság élén, Pest megye közgyűlésébe jött. Kossuth kézirati „Törvényhatósági Tudósításai“-ban Bars megye küldöttségét, Ba-

logh szónoklatát gyönyörű tollalval halhatatlanítá. Háromszor vonta fejére a felségértési vádat. De országgyűlési szereplésének legnevezetesebb pontját az a jelenet képezé, midőn magává tévé b. Wesselényi Miklós-

BALOGH JÁNOS.

nak a szathmári megyegyűlésen mondott következő szavait: „A bécsi kormány, mely József császár rendeleteiben a parasztszót vezetőnek akart feltűnni a földesurak és nemesség ellenében, most, midőn a nemesség alkalmat akar nyújtani a parasztnak, hogy jobbjátelke megválthatásával magát a szabad polgárok osztályába felküzdhesse, tiltakozólag lép föl: a kormány e szándoka nem egyéb, mint a parasztokat föllázítani uraik ellen; mi ha sikerül, jaj nekünk, mert a kormány a maga katonáival megvéd ugyan, de egyszersmind rabszolgáivá tesz bennünket.“ Wesselényi e szavai miatt felségárulóknak deklaráltatott, s Baloghót, hogy e szavakat most magáévátette, felfüggesztették követi állásától. De hiába, Barsmege újra megválasztá.

Ekkor népszerűsége még inkább nőtt s azt megérdemelni is igyekezett. Ő volt az, ki az akkor szerény távollevői követ, Kosuth Lajos első föllépését észrevéve s őt barátjává fogadta.

1842—45 között, dacára előbbi fogadalmának, hogy hivatalt soha nem vállal, Barsmege alispánja lett, ő hivatal, melynek elnyeréséért akkor százezreket költöttek. Ez nem tetszett barátainak. Azzal kezdte gyanúsítani a közvélemény, hogy adminisztrator állás után vágyik, mi előbbi szabadelvűtörvényével oly disszonanciában állott, hogy e föltevés csak nehezen indokolható. Egy életrajz-írója azt mondja, hogy rászorult, mert a költséges élet, a korteskedés megrongálta egykor dús vagyoni helyzetét. De ez egy író is, kortársa és személyes ismerőse, azt állítja róla, hogy könnyelműnek igen, de alacsonyának nem tapasztalta.

1848-ban újra részt vett az akkor már magas hullámokat vetett mozgalmakban. A tulzok pártjához állott, mely nem kevésbé nehezíté a Batthyány-Deák-Kossuth-kormány eljárását. Őt vádolták Lamberg meggyilkolásával is, mi ellen erősen tiltakozott, de a gyanut egészen el nem hárihatá. Azért jónak látták alkalmazzni reá az elvet „promoveatur ut amoveatur.“ A szabadságharc kitörése után, mint kormánybiztos, nehezíté a Batthyány-Deák-Kossuth-kormány eljárását. Őt vádolták Lamberg meggyilkolásával is, mi ellen erősen tiltakozott, de a gyanut egészen el nem hárihatá. Azért jónak látták alkalmazzni reá az elvet „promoveatur ut amoveatur.“

A világsi fegyverletétel után a Bem csapatának egy töredékével bevergődött az oláh havasok közé s Viddinbe menekült, hol a többi menekültekkel találkozott. Innen Aleppóba internáltatott s ott tartózkodott fiával, Viktorral, ki a szabadságharcban százados volt, 1851-ig. Ekkor Maltába ment s innen egy barátját megkereste, hogy ott egy kert kibérelhetésében segítené. Itthon gyűjtést rendeztek számára, de Prottmann rendőrönök megtölté a pénz elküldését. Később Angliába ment, míg 1859. szeptember havában megkísérlé viszont látni az elhagyott hazát. De a határon elfogatott s 1860. ápril haváig fogva tartatott Budán.

Az 1861-ki országgyűlésen szerepelt utoljára, mint Barsmege egyik választókerületének képviselője. A sokat hányatott, sok sorscsapást látott, megtört egészségszüi öreg már nem igen tűnt fel ez utolsó szereplésében. Annyit azonban tudunk, hogy múltjához hiven, akkor is a határozati párt soraiba tartozott.

Még egyszer meg akarták választani az 1865-iki országgyűlésre képviselőnek. Ő azonban átengedé helyét másnak s többé nem szerepelt.

Csak akkor kezdtek újra emlegetni nevét, mikor halálának híre szét ment az országban. Érsekújvárott halt meg, szélhűtésben, ez év január 11-én.

A kegyelet oly közönséget gyűjtött ra-

vatala köré, minőt a kis város még aligha látott valaha. Egykori jobbágjai is megjelentek a negyedik faluból. Határozatba ment, hogy szobrot emelnek emlékének s arra meg is kezdtek az adakozásokat. Halálának híre nagy részvétet költött az egész országban. Ő maradt legtovább életben azon kortársai között, kik még tetszhalottnak látták a magyart. Megviszi-e dicősbajtársinak a hirt, hogy nemzetük ébredés, küzd és harcokol az életért, élni akar, élni fog, és megtestesíti az eszméket, a miknek, hogy életre keljenek, az ő vértanúságukra volt szükségök? Megviszi-e? *T. K.*

A kis árva.

Apja, anyja sirba zárva!
Idegenben a kis árva
Hogy ne légyen egymaga,
Pártul fogta, haza vitte
— Valamikor nem ezt hitte!
— A jó öreg nagymama.

Nagymamának háza csendes
(Özvegy házánál szokott csend ez!)
S a jó nénikék között
Olyan hallgatólag szegényke,
Olyan csendes elejéte
Mint egy gyászba öltözött.

Várják hogyha felvidulna
S tőle újra megijulva
Hangos lesz e néma lak;
Lesz a háznak kis Róziája,
Bár a nének a hazájá
Messze földön, föld alatt.

Téli szoknyás, téli mentés,
Vékony, finom kis teremtés,
Hogy is hívják e neven!
Anyjának nem képe mása,
Alig van rajt egy vonása
Ah az vig volt s eleven!

Szomszédbeli kis pajtása
Hozzá illő árvatársa,
De az élnék, gyors, merész!
A kis Malvin vig zajában,
Mosolyában, kacajában
Ritkán vesz csak Róza részt.

Komoly-é, vagy szomorú-e?
Értett s érezett ború-e
Kised arcán, kék szemén?
Arcán ül csak? vagy szívében is?
Megtökélte még egy vén is,
Ez nem gyermekéremény.

Igaz okát nem tudhatják;
Sokszor várják s találgatják,
Felderülni nem fog-é?
Fel talán! csak meg ne tudja,
Hogy neki már élte utja
Szomorubb, mint másoké.

Ne féljete, nem is sejté,
Árvaságát elfelejté,
Ha feledni el lehet
Arczat, hangját, ölelését,
Ölben érzett szívverését
Annak, a kit temetett.

Dömötör János.

Hamupipőke.

(Folytatás.)

II. A szénégető telep.

Vidám, verőfényes völgykatlan volt az, körül koszorúzva az erdő csendes vadonaitól. Mintha egy édes titkot rejtgetnének kebelükben, annyira igyekeztek azt eltakarni sűrű lombjaikkal a világ elől.

Oh, az erdő őnző, megtudja örzeni jól, a mi az övé. A hegyi ösvényeket, miken csak gyalog ember járhat, megszakgatja vizomlásaival. Eltakarja hulló lombbal, bemossa termő erdőfölddel, egy hely múlva nem ismerés rá, hogy arra már valamikor jártál. De az ember vakmerő, kegyetlen hódító;

neki gyalogösvény sem elég, szekérutat vág a hegy oldalába baltával, kapával.

Hanem aztán csináljon is előbb végrendeletet, a ki az ilyen uton elindul. Az erdő leghatalmasabb fáit dönti bele, miket onnan elmozdítani küllő gép kellene, emberi kéz nem elég; kátyukat mos a kerékvágásba, mikbe belezökkenni sokszor nyak, — de legalább is tengelytörés; a porhanyó földet lemossa omló vízzel, ugy hogy a szekér-uton háznagysága kopasz kőcsúcsok meredeznek elő. Ilyen itt a szekérut, és járnak rajta valóban, járnak sokat, járnak teherrel s ritkán esik baj valahol. Arra való a fából készült széles keréktalp, mit guzzsal erősítnek a megállított kerékhez, s ugy csuszatják alá a szekeret a meredélyen; arra való az emelő rudak, sokszor kettesek, keresztbeteve mint az ekénél. Hát az az ökör mire való, ha nem arra, hogy esze legyen? Oly biztossággal jár a veszélyes utakon, járommal a hátán, ugy kiszámítja, hová tegye lábát, mint egy matematikus. Meredélytől nem fél, a lába alól elguruló kövek nem zavarják, a mélységtől nem szédül el feje. Párosítja magában az oláh havasok mókány lovanak — a ki pedig, köztudomás szerint, tudor a lovak közt — ovatosságát az alpesi öszvér szilárd járásával s a hegyi kecskéké vállalkozó szellemével. Vannak helyek, a miken a paraszt fuvaros üdvösebbnek látja ökrös szekérére ülvé menni keresztül, mint gyalog. Jó segítség ilyenkor az az otromba, tehetetlen állat, miről mindenki azt hiszi, hogy kettőt sem tud számlálni. Oh, az ökör nem annyira ökör, mint az ember gondolná.

No de aztán ez is a legmagasabb fok, mire az emberi közelkedés tudománya ilyen hegyekben fölviheti. Vakmerő álom az, a melyik ide vasutat bír képzelni. Mennyi Mont-Cenis-t kellene átfurni, hány Trajánhidat építeni, hogy a vasut e kised völgyet az u. n. kulturvilág hálózába kerithesse! A czél nem fizetné ki az eszközöket. A legtöbb boldogság, a legtöbb paradiocsom ennek az egy tekintetnek köszönhető, hogy meghagyaták boldogságnak, paradiocsomnak.

A zord vidékkel kimondhatatlanul kellemes ellentétet képezett az a kis völgy, a melybe jutottam. Egy odacseppent virágmentő földdarab az erdősivatagban; egy sziget a tengerben, melynek fölháborult hullámai ugy maradtak megkövülve, a mint az ég ellen tornyosultak; egy állandó mosoly a föld homlokának zord haragra vont kőránczai között.

Szemközt a helylyel, melyen álltam, a völgykatlan tulsó oldalán az erdőszegély, mintha föltarta volna keblét, sötét mélyedést láttatott, mint valami barlangot, melynek boltozatát szikla helyett százados fák összehorult koronái képezik. Tisztavízű csermely patakzott ki belőle — bizonyosan ott volt forrása — s keresztül kigyózdott az egész völgyön, törpe veresfűbokrokot, fényes vastaglevelű sárga bekaszemet s kék nefelejtsét tenyészte partjain. A völgy közepé táján tóba gyűlt, mintha darabja lenne az égnek, oly tiszta kéken mosolyogva fel. Két oldalán bársony rét terült, ezer meg ezer virággal tarkitva, mik közül zsongó méhek, aranyos pillangók röpködtek a nap-sugarban. A fűszálakon fris harmat gyöngy-cseppjei csillogtak, a napsgár nem győzte még fölenni, megtört rajta ezer színváltozatban, mintha apró opálokkal rakta volna meg a himes szőnyeget. A hol a nap árnyat vetett, a keleti erdőszélen könnyű lehelletnek látszott a harmat, mely fehér féltőlde-jeával annál inkább kiemelte az erdő sötétjét.

Jólesett a váratlan látvány, de még inkább meglepett, hogy az egyik hegyoldalban emberi kezek nyomát láttam: füstöt. Több

alacsony széles kupalakra épült kunyhóból emelkedett az fel. A kunyhóknak nem volt fala, fedélnek látszott az egész, mint a filagoriák tetje. Nem tudtam elképzelni, hogy lakhatik abban valaki, miután se ajtó, se ablak, de még nyílást sem bírtam felfedezni rajta. A füst se valami hézagon tört elő, de mindenütt, mintha az egész fekete kunyhó párologott volna. No ennek az építkezésnek mását sem az eszkimóknál, sem a hódoknál nem olvastam sehol. A cigány-kaliba se valami monumentális épület, az igaz, de legalább egy nyílása van, a min a levegő, füst és cigány ki s be járhat. Itt az sincs.

— Ne gondolja ám, uram, hogy mi abban lakunk — szólalt meg egyszerre egy mély hang a háttam mögött. Meglepetve fordultam hátra. Egy magas szál ember állt mögöttem, kinek lépteit a lágy fűben nem hallám. Volt egy öl, ha nem több.

Ruhája, egy kurta ing, mely hátul alig ért hónaljig, széles tüsző, gatyá s bocskor, ez volt egész öltözet. Füst és koromtől fekete volt az egész ember tetőtől talpig, mint a kéményseprő, csak két vastag fonadékban leomló haja volt galambfésű. Az ősz haj, a kormor öltöny s a ruganyos, erőteljes termet sajátságos ellentétet képeztek. Megdöbbentem a váratlan tüneményre, de az öreg kormos arcából oly szelid szempár tekintett reám, hogy csakhamar megnyugodtam. Hogy is tudtam zsiványra gondolni, — hiszen a hires Dovecz óta, kit a hagyomány szerint oldalbordájánál fogva akasztott fel a vármegye, s ki, mielőtt meghalt, még egy pipa dohányt kiszitt az akasztófán, — hire-hamva se volt ejámbor nép között a rablónak az egész vidéken.

— Mert lássa — folytatá, — az urak, a kik ide tévednek néha, ugy vadászat közben, s a kik még soha se láttak effélét, azt gondolják, hogy azokban a rakásokban ember lakik. A manóba! nem vagyunk mi vakondok, de meg ha azok lennének is, meg kellene fulladnunk, meg kellene pörkölődniük benne. Tűz van ám azon belül, uram.

— Azt látom a füstjéről, — felelém, — de mért van tűz?

— Mért? furcsa kérdés! hát azért, mert az mille.

— Mille? mi az?

— Csak tudom nevetni ezeket az urakat, a kik azt gondolják, hogy már mindent megtanultak a könyvekből, aztán ahun van ni, még ezt se tudják. No de nem csodálom; nem is olyan könnyű dolog ez, hogy könyvből meg lehetne tanulni. Hát az ur még soha sem látott millét?

— Nem én, jó öreg, s ha már itt vagyok, nem bánám, ha —

— No jól van, jöjjön hát velem az ur; épen arra van dolgom, meg kell néznie, nem eset-e baj az éjszaka? Az egyik mintha kékebben pipázna, mint a hogy szeretem. Az Andris aligha borított rá elég porondot. Megmondtam pedig a bestefiának.

Az öreg morogva vezetett a füstölögő kunyhó felé. Közelről földhányásoknak látszottak, csúcsba végződő óriási vakandurás mindegyik. A föld laposra vágva, keményre taposva mindegyik körül.

— Lássa, uram, ez a mille.

— Látom, jó ember, látom, de hát mire való ez a mille?

A kormos ember szánó tekintetűt vetett rám amugy félvállról. Ugy találta, nem érdemes rámszót vesztegetni. Nem is vesztegette, hanem mutatott újjat összehajlítva szájaához emeltes akkorát fittyentett, hogy a hegyek köröskörül százszorososan viszhangoztak bele.

Körül néztem. Mi ez az ember? mért

szólított meg? kinek szólt a jel? mind e kérdések egyszerre merültek fel agyamban. Egyedül voltam vele. A kik hozzám tartoztak, több órajárányira tölem. Az az öreg ember roppant erejű lehetett, egy fatuskót, melyet én megmozdítani is alig bírtam volna, ugy hengerített félre a fellábalával, hogy több ölnyire gurult. Kezdem magamat nem jól érzni.

A fekete ember szemé elé tartotta tenyerét a nap ellen, s körül nézett. Mormogott valamit magában, mintha nem talált volna mindent rendében.

Az égő millék mellett megszáles tágas tér volt laposra tapodva. Oldalt nagy hasábokba vágott fa állt ölebbe rakva. Az öreg kettőt hármat összefogott a hasábokból s kezdte azokat a tisztásra dobálni. Könnyen ment neki a nehéz munka, mintha csak játszának.

Engem föl se vett, mintha ott se volnék. Hanem egyszerre csak megállt kezében a már fölemelt nyáláb, s ijedten kiált rám:

— Menjen onnan az ur, mert azonnal halál fia lesz.

Én rémülve hátráltam néhány lépést s azon pillanatban valami ismeretlen robaj hallatszott, mint mikor súlyos test rohan eszeveszett sebességgel csuszva végig valamire. Egy hasáb fa, emberderék vastagságú, csakugyan mintha parittyából volna kidobva, karikázva repült végig a levegőn, alig két ölnyire fejem fölött elzugva, nagyot dobbanva vágódott a földhöz. Valamivel lejjebb, és főbe talált.

— Ide jöjjön, mellém — kiáltott az öreg hozzám ugorva s odarántott az ölfák közé. Épen jókor: egy másik hasáb épen arra a helyre vágódott, a hol az ímént álltam.

— Itt álljon meg, itt nem esik baja — szólt az öreg láthatólag felindulva s én csak akkor kezdtem körültekinteni, mikor már biztos hittem magamat. A hasáb fák mind sürűbben kezdtek hullani, mintha csak a levegőből.

Magas, meredek volt a hegy, melynek lábánál álltunk. Alulról a hegy tetejéig három ölnyi szélességben egyenes vonalban ki voltak vágva a fák, mi a szemközt levő hegyről tekintve keskeny egyenes ároknak tűnt fel. Ez árkon végig az egész hegyoldal hosszában egy végtelennek látszó vajú vezetett, hatalmas fatörzsekéből vájva, mik vaskapcsokkal voltak egymás végibe illesztve. A hegy lábában a vajú torony magasságú kecskelábakra volt támasztva, ugy hogy zilipje egyenesen a széntelepre szolgált.

— Nem látja, — szólt hozzám az öreg — hogy a szénnek való fáit nem ide lenn vágjuk, hanem fent a hegytetőn. Nem akárhol szabad ám. De a millék ide lenn vannak, hát ide kell teremteni a fát. Csak hogy olyan bolond szénégetőt nem talál az ur, a ki a hegytetőn levágott fát a hátán cipelje a millékig. Majd bizony, csak azt lesse! Hát azért másképp kell segíteni a dolgon. No hát!

A legegyszerűbb, leggyorsabb és legegyszerűbb szállítási mód. A hegytetőn beleteszik a hasábot a sima váluba s onnan aztán le megy magától, a szénégető telepig. Némely görösebb darab meg-megakad néha utközben, megbotlik s roppant ívet képezve kiugrik a váluból, de este felé lesegítik azt is. Még a vizen usztatás sincs ily célszerű módja a szállításnak, s én gyönyörködve néztem, mint rohannak le a hasábok az improvisált siklón.

Lassanként több ember is odagyült a telep köré. Favágók és szénégetők. Mind tiszteletteljesen mondá el a maga „Adjon Isten“-ét s munkájához látott. Az öreg a szemével vezényelte valamennyit.

— Ide nézzen az ur — szólt aztán egy-

szer hozzám, oda lépve egy milléhez, mely abban különbözött a többtől, hogy nem füstölögött. — Ez már kiégett. Kész. Ha megnézi belülről, akkor aztán meg tudja, hogy „mire való.“ — Ez utolsó két szót neheztelessel mondta. Azzal elővett egy kapát s kezdé lehárítani a felső földréteget.

Szép kiégett fadarabok voltak ott felrakva, kúp alakba, szépen egymás mellé, az architektúra szabályainak a legszigorubb megtartásával. Az ember fogalmat szerethetett róla, miként támadt a készén a nagy geológiai átalakulásnál. A faboglya középe gyűlékony, könnyen égő anyaggal van megpakolva, melyre több sorban a szénné égetendő hasábfa borul. Ha a külső burok kész, akkor a rakást belülről meggyújtják. Hogy azonban a fa lángra ne kaphasson, vékony rétegben porhanyó földet teritenek reá, mely a lángot elfojtja. A belső tűz azonban emészti, a fa fölrik, átizzik egészen. A gázok sűrű fehér füst alakban szűrődnek át a földrétegen. Megezik néha, hogy a tűz rést kap s fel is lobban, ha nem ügyelnek rá. A lángot másféle füst szokta megelőzni, mint a milyet a jól záró földréteg átenged. A hol rés mutatkozik, ott a füst nem pára-szerű, de kékes nyelveket lövel ki. Ezekre kell vigyázni a szénégetőknek. Egy kosár porhanyó föld segít azon is.

A vén szénégető rám nézett, mikor a kiégett millét felbontotta. Sokkal több volt tekintetében a rokonszenv irántam, mint előbb, — mert most már be voltam avatva mesterségének szentek szentjébe. Egy új millét is rakatott előttem, s meggyújtatta, hadd lássam azt is. Hanem azért egyetlen egy magyar szó nem ejtetett volna egy faluért. Némán bámultatta magát.

Dél felé járt az idő, mire a munkát félbehagyták. Az öreg végig simította homlokát ingujjával s azzal vállára vette a baltát, és hozzám lépett.

— Most hát már tudja az ur, kik vagyunk? mit csinálunk? Látom, hogy önnek is tetszik a mesterségünk. Tetszhetik is, mert szép és jó. Különbem nem is töltöttem volna el hatvan esztendőm mellett. Hja bizony hatvanat, azon ne is csodálkozzék. Erdőben nem olyan könnyen vénül az ember. Mitől is vénülne? Ha két ép keze van, mindene van. Gondja meg nincs. Kilence gyermekem neveltem én fel. uram, tisztességesen. Egyik se okozott gondot. Csak az egyik. No mert az bányász. Soha se látja tán az Isten napját, a föld gyomrában lakik. Mondtam neki, maradjon velünk. Rá ér az ember még a föld alá menni. De nem akar. Ő ott szeret. Nem is panaszkodik az igaz; jó dolga van, azt mondja. No de én még is sajnálom. A jó Isten a földre, nem a földbe teremtette az embert. Hát mondom, ez sem okoz gondot; ha ő meg van elégedve, én nem rontom el a kedvét. — Hanem az a leány, no az bizony megvallom, sokszor hozott but öreg fejemre. Nem ő az oka, az áldott teremtés. De hát ne álljunk meg itt. Jöjjön velem, ha már eddig olyan szépen együtt voltunk. Van ám nekem tisztességes tanyám. Aztán meg harapni való is csak akad. Nem ritka nálunk a vendég azért, hogy ugy el vagyunk bujva a világtól. Jöjjön uram.

Egy oldalcsapásba kanyarodott utunk. Elindultunk. *(Folyt. követe.)*

Az orosz köznépvallásossága.

A hogy az ember nyugot felől, a német és lengyel tartományokból, Oroszország felé közeledik, azonnal észreveheti, hogy mifele országban jár. A falyak, sárgára és vörösré festett házaikkal, egészen orosz módra vannak építve s a föld népe is orosz nemzeti ruhában jár, és orosz nyelven beszél.

Az orosz köznépvallásossága.

A hogy az ember nyugot felől, a német és lengyel tartományokból, Oroszország felé közeledik, azonnal észreveheti, hogy mifele országban jár. A falyak, sárgára és vörösré festett házaikkal, egészen orosz módra vannak építve s a föld népe is orosz nemzeti ruhában jár, és orosz nyelven beszél.

De még inkább elárulja előttünk a nép vallása és vallásossága, hogy Oroszországban vagyunk. A Svédországtól elfoglalt Ingermanland 1700 óta egészen a görög egyház kebelébe tért, noha míg a svédekhez tartozott, a legbuzgóbb lutheranus hitű volt; Nagy Péter azonban elkezdte erőszakkal áttéríteni az orthodox hitre, s az erőszakos hittérítés azóta is szakadatlanul foly. Most már a föld népe majdnem kivétel nélkül a görög egyházhoz tartozik, s képünkön is ilyen vakbuzgó orosz parasztek láthatók, a mint egy már megfeketedett byzanti Mária-kép előtt a sárban térdepelve az isten anyjának áldoznak.

De nemcsak így az uton, útfélen, vagy a templomban tartja meg az orosz vallása szertartásait, hanem otthon saját hajlékában is. Minden szobában az ajtóval szemben, a falba vágva egy kis fülke látható, melyben ama szentnek a képe van kitéve, a kít a háziur védnökévé szemelt ki. Ez többnyire szt. György lovag, ki a sárkányt elejtette. E szent kép előtt, melyet két kis függöny fedez, minden belépő, még mielőtt a háziakat üdvözölte volna, meghajtja magát s jobb keze három első ujjával párszor keresztet vet magára,

E szentséget az orosz nagy tiszteletben tartja ugyan, de azért korántsem engedi magát azáltal annyira korlátoztatni, hogy kényekedve szerint ne cselekedjék. De annyi elővigyázattal mégis él, ha valamely bűnös cselekedetet akar véghez vinni, hogy a keresztet vagy szent képet olyankor előbb mindig leteszi, a szobában levő szentet pedig befedi, hogy bűnös tetteinek tanuja ne legyen. A tett elkövetése után a képet ismét nyaka köré keríti s a függőnyt félre vonja.

Az olyan oroszok is, kik vasárnapon vagy más ünnepnapokon a templomot nem látogathatják meg, soha se mulasztják el otthon házi ajtósságaikat elvégezni. A ház ura összes hozzátartozóival együtt a szent kép elébe járul, mely előtt gyertyák égnek. Hajlonganak és keresztet vetnek, több ízben „Gospodi pomilui“-t kiáltanak, a legbuzgóbbak le is térdepelnek, kezeiket a padlózatnak támasztják és ezt homlokukkal érintik. Mindez sokkal többször mesélik a templomokban, hol még a műveltebbek és előkelőbbek se mulasztják el e csuszó-mászó szertartást.

nak eredetéről, természeti okairól s egész mivel-tukról még annyit sem tudtak, mint jelenleg.

E pompás fényár világos nappalá varázsolja földünk sarkvidékeinek szomorú éjeit. Sőt néha nálunk is oly hatalmas erőteljében mutatkozik, hogy fényével a tele hold világa sem képes versenyezni. Például a legutóbbi, mely f. hó 4 és 5-ke közti éjen oly bámulatos nagyszerűségben ragyogott, főleg a Kárpátok némely vidékein, oly hatalmas fényt árasztott a hólepte tájra, hogy akár olvasni lehetett volna mellette. Átalánvéve az ideai északi fény minden tekintetben felülmúlta 1870-iki elődjét; pedig az is elég ragyogó és meglepően szép volt. Hazánk minden r. széből kimerítő leírást közöltek és közölnek még mostanában is a lapok e szép tüneményről. Sok helyen a népet páni rettegés fogta el annak láttára; 1870-ben is bekövetkezett a véres háboru ez égi csoda után; bizonyosan megint azt jelenti. Nem is kellene most egyéb, csak hogy az Alabama-ügyben Észak-Amerika és Anglia közt háborura kerüljön a dolog; akkor aztán mind magyarázhatnók a népek, hogy mi voltaképen az a csifra színű égi ragyogás?

Azonban koránt se higyjük, hogy e részben

Orosz parasztek sz. Mária-kép előtt.

miközben a rendes és minden templomban utig hallható Gospodi pomilui-t (Kyrie-Eleison) mormogja. A férfiak leveszik füveiket és tiszteletből — nem a jelen levő, hanem a szent iránt — néha egészen az idegen távoztáig fedetlen fövel maradnak. E tiszteletben részesül a szent a ház valamennyi lakója részéről minden reggel és este, minden évés, sőt ivás előtt is. Ott hát a legrészegebb emberek a legvallásosabbak, mert azoknak legtöbb alkalmuk van a szent előtt hajlongani.

Hanem valóságos, tömeges korhelkedés alkalmával fölmentik magukat minden afféle hókusz-pókusz alól és jól összehúzzák a szent kép előtt a fülke függőnyeit, hogy ne láthassa őket, ha véletlenül tökrészegeggé találnák inni magukat. Átalán véve minden szent képet, akár falfülkében, akár szent meneteken lássák azokat, keresztvetésekkel és hajlongásokkal üdvözölnek. Azonkívül minden orosz és orosz nő egy kis festett szent képet vagy érc keresztet visel, melyet még megkereszteltetésekor akasztanak a nyakába és keblén hordja azt, míg él s az orthodox papok még maig sem akarják az oly halottat tisztességesen eltemetni, a kinek a keresztység e jelvényét nem találták.

Az északi fény.

Az „Aurora borealis“, az „északi hajnal“ miként e ritka szépségű természeti tüneményt a régiek és jelenleg is az angolok és francziák nevezni szokták, egy idő óta nálunk sem tartozik a rendkívüli jelenségek közé. Pedig rendszerint csak inkább a rideg sarkvidéki telek hosszú északi szokta megvilágítani gyönyörűen váltakozó színözönével. A mi égaljunk alatt néha évtizedekig sem láthatunk oly szépen kifejtett sarkóvi fényeket, mint a milyenek mostanában egy pár év alatt gyönyörködtették a természet nagyszerűségében gyönyörködni tudókat, s rémitgettek a tudatlannok tömegét, mely minden ritkább és rendkívülibb természeti tüneményben isten tudja miféle borzasztó, természetfölötti jelenségeket akar fölfelezn.

Lehet, sőt bizonyos is, hogy e fénytünemények régebben sem voltak szerfölött ritkák a mi égaljunk alatt, de mégsem lehettek oly gyakoriak, hogy közönségeseké válván, megjelenésük fel-tünést ne okozott volna, főleg akkor, mikor azok-

csakis a mi népünk oly tudatlan és babonás. Nincs ezzel a tüneménynyel tisztában széles e világnak egyetlen egy népe sem. De miként is lehetne, mikor még a tudósok sem tudják egész biztosan meghatározni annak okait? A legtöbben, köztök Arago és Humboldt is, a sarki fényt „delejes zivatarnak“ tartják, mely földünk légkörében fejlődik, függetlenül minden idegen befolyástól. Mások ellenben, főleg az újabb időkben, onnan származtatják, hogy valamelyik más égi test delejessége egyesül a földével és a sarki fény az így keletkezett égésnek viszfénye. Vannak végre tudós csillagászok, a kik földünk delejességi állapotát és a mostanában gyakoribbá lett sarki fényeket a nap foltjaitval hozzák összeköttetésbe, melyek pár év óta csakugyan szokatlan mennyiségben mutatkoznak.

De hogy ismét a népek ide vonatkozó babonáihoz térjünk vissza, e titokszertű égi jelenséget még oly nemzetek is téveszmékkel környezik, a kiknél pedig az nem tartozik a ritkaságok közé, mint például nálunk.

A többek közt az a furcsa hiedelem, a mely a finnknél általánosan el van terjedve, különösen

sajátságos. Ők ugyanis azt hiszik, hogy az északi fény a Jeges-tenger ama megszámlálhatatlan sokaságú heringektől származik, melyek — mihelyst a nagyobb halak üldözni kezdik — gyorsan megfordulnak. Ugy vélük, hogy a heringek és hullámok eme hirtelen mozdulata idézik elő azt a villós (phosphor) fényt, melynek viszfénye az égen ragyogni látszik.

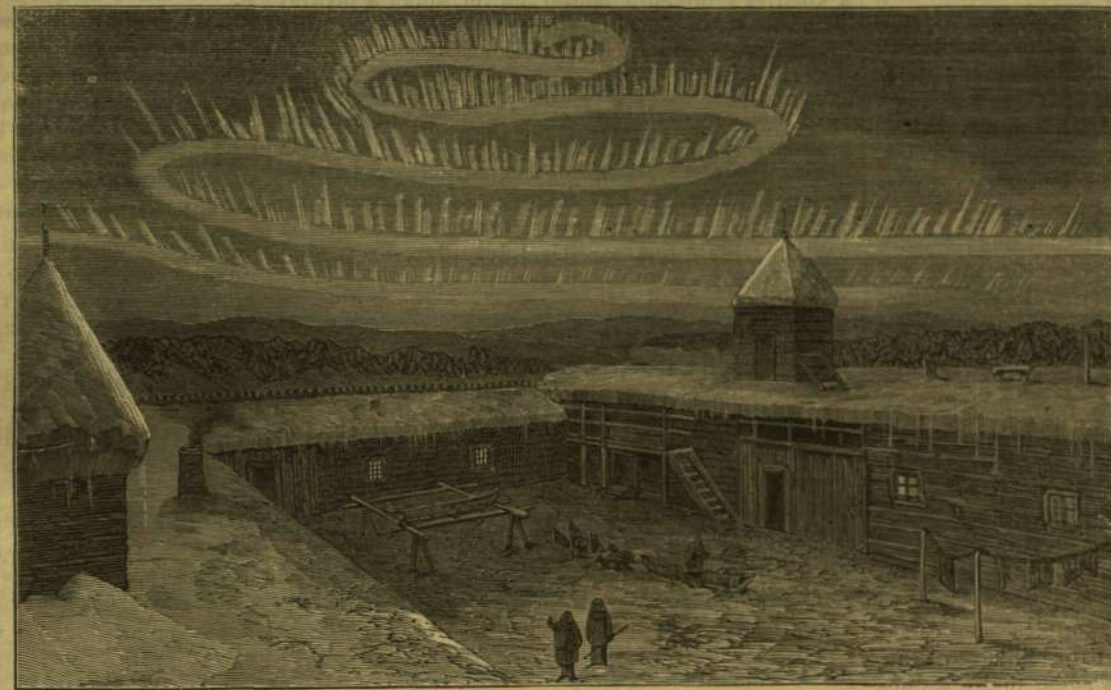
A lappok, a kik nagyon babonásak, elhunyt rokonaik tánczó alakjait látják az északi fényben, s minthogy e tünemény alakját szüntelenül változtatja, mindegyre fölkiáltanak: Ni, amott az atyám! ott meg az anyám, fivérem, nővérem stb., mára szerint, a hogy képzeljük a lobo-gó fényben valamelyik rokonukhoz hasonlóságot képes fölfedezni. Más alkalommal meg ismét az ördögöt képzelik látni benne az öt kísértő gonosz lelkek társaságában. Sajátságos, hogy az amerikai vad indiánoknál szintén el van ez a babona terjedve. Ugyanis ezek a fény sugarakban elhalt jó emberek és barátaik lelkeit vélik látni, és mikor az északi fény feltűnőleg pompás és ragyogó, a mikor színét, alakját és helyzetét folytonosan változtatja, olyankor azt szokták mondani: elköltözött barátaink ott a tulvilágon nagyon vigan vannak!

A fényes, ragyogó világításon kívül, melyet az északi fény terjeszt, még más, nem kevésbé jelentékeny haszna is van e tüneménynek az ottani lakókra nézve azáltal, hogy megjelenéséből az idő és szelek járását előre meg lehet határozni. A tapasztalás többnyire jóvendősök helyessége mellett bizonyít. Az északi fény, miként tudjuk, leginkább csendes időben mutatkozik; csak ritka eset, hogy szél alkalmával is föltűnjék. Mikor tehát hirtelen árad szét a láthatáron, a helyett, hogy lassanként emelkedjék föl, s ha színe halvány és mozgása nem gyors, míg az idő ugyanakkor szép, derült, eszép idő huzamosan fog tartani. De mikor az északi fény alacsony-nak, mintegy lenyomottnak látszik a sarki ég tájain s nagy sebességgel terjed északnyugotról délkelet felé (iránya mindig ez), vagy keskeny fényárt képez, vagy végre a láng szivárványiv-alakulag fogja át az eget, akkor vad, viharos idő várható; ugyanez az eset áll be, mikor az északi fény különböző színekkel váltakozik. Ha ez utóbbi állítás igaz, akkor e hó elején iszonyu viharok dühönghetnek a sarki tartományokban, mert a febr. 4—5-diki északi fény a szivárvány majd minden színén keresztül ment.

A sarki fény, miként fentebb mondtuk, a magas északon és a déli sark közelében annyira nem tartozik a ritkaságok közé, hogy például Argelander a finnek földén Aboban 8 év alatt 162 kisebb-nagyobb északi fényt vett észre, s azonkívül majd minden éjjel észlelt gyöngyös villogásokat. Őszszel, télen és kora tavasszal sokkal gyakoribbak, mint máskor és többnyire mint a leghidegebb szigorú telek előfutárja vagy kísértője szokott megjelenni. Fénye néha oly átható,

hogy — miként Humboldt említi — Lovenörn 1786. jan. 29-én fényes napvilágnál is folytonosan figyelemmel kísérheté annak mozzanatait.

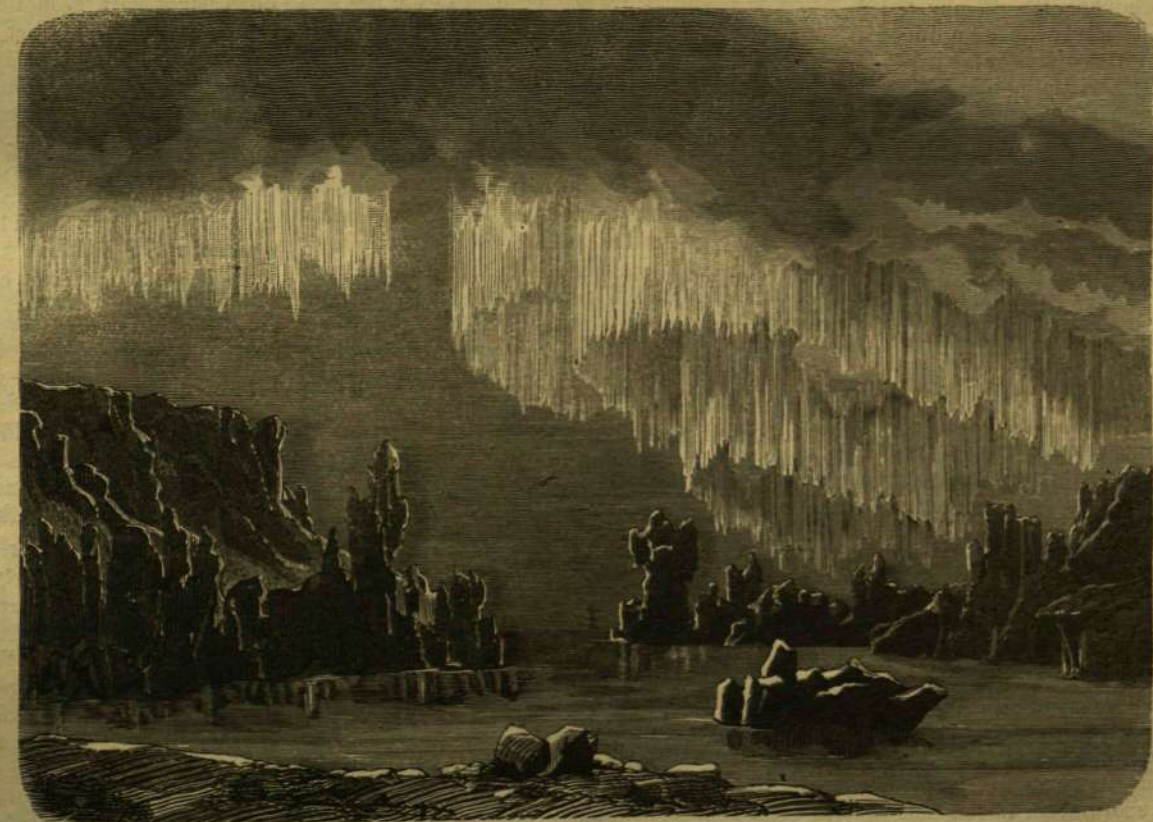
Arago irataiban ama nevezetes állítással is találkozunk, hogy míg az északi fény tart, bizonyos halk moraj is hallatszik. „Grönlandban“ — írja e francia tudós — „hol majd minden éjjel gyönyörködhetünk az északi fényben, mikor ez nagyon alant mutatkozik, gyakran lehet hallani a villanszíkrahöz hasonló perczeget, melyről a

Északi fény Nulato fölött, Alaskában.

bennszülöttek azt hiszik, hogy olyankor a halottak lelkei zsörtölődnek az égen.“ Arago még több adatot is hoz fel, de azokból csak anynyi eredményre juthatunk, hogy ez állítólagos moraj létezése még nincsen biztosan bebizonyítva.

Némely években Közép-Európa is gyakran élvezheti az északi fények valóban szép látványát. Például, hogy messzebbre ne is menjünk, az 1859 és 1860, továbbá a legutóbbi két-három év igen

Északi fény a Jeges-tenger fölött.

széles volt északi fényekben. Az 1860. ápr. 9-ki egyike volt a legszebbeknek. Hogy vajjon a déli sarkfények (mert e tünemények délen is csak oly gyakoriak, mint északon) az északiakkal ugyanegy időben tűnnek-e föl, még nincs tudva, de arra már volt eset, hogy Európa és Amerika északi láthatáron ugyanazon perczben mutatkozott ez ugy nevezett „delejes vihar.“

Ha olvasóink a természet e ragyogó játékáról

bővebb fölvilágosítást akarnak szerezni, lapunk régebbi folyamára utaljuk, melyekben, főleg az 1870-ki évfolyam végén, e tünemény kimerítőbben és a legújabb tudományos észleletek szempontjából volt ismertetve.

Egyik rajzunk egy szokatlan, de annál szebb és meglepőbb alaku északi fényt mutat, melyet Whympert látott Alaska tartományban Nulato nevű helységében, a Yukon partján 1866. decz. 27-én. „Ez nem oly ivalaku volt“ — írja Whymp-

per — „a milyen anynyiszor leirtak már, hanem egy hullámzó, ide s tova libegő, színeben és alakjában szüntelenül váltakozó fénykigyó, melynél nagyszerűbbet képzelni sem lehet. Majd a tele hold sugarainak gyöngye, halvány színében, majd ismét rózsaszín, kék, ibolya- és más színárnyalatokban pompázott a fényzőn ezüstfehér alapján. Az éj csöndes és csodálatosan szép; a hideg, noha elég csípős, mégis megengedé, hogy kedvünk szerint bámulhassuk e nagyszerű látványt, melytől szemünk alig tudtak megválni.“

Másik képünk szintén egy északi fényt tüntet föl a maga egész pompájában, melyet dr. Hayes látott a Jeges-tengeren utazása közben. Ennek alakja egészen más, de szépségben alig engedhet valamit fennebbi társának.

Sámi Lajos.

A Kisfaludy-társaság huszonharmadik közlése

(Febr. 11-én.)

E csöndesen, de folyvást a méh munkájára emlékeztető, gondtal s sikerrel dolgozó társaság iránt egyre növekszik a közönség részvéte s érdeklődése. A legközelebbi közlés is bebizonyította, hogy méltán. Az akadémia tágas díszterme ép oly számos mint szép közönséggel telt meg, s az ülés tárgysora minden izlést s minden igényt gazdagon kielégített.

Az elnöki megnyitó beszédet a társaság másodelnöke — s egyetlen még élő alapítója — Toldy Ferenc tartá, ifjú lelkesedéssel telt s eszmékkel gazdag, tartalom- s hatású szó-noklattal. Nem rövid alkalmi szózat volt ez, hanem egész programmbeszéd, minőt egyébiránt megszoktunk az akadémia s Kisfaludy-társaság elnöki székeiből hallani. Az egészenkalapogondolata volt, hogy kisebb nép létünk, mely vezérszeret a mai civilizáció természetét szerint nem játszhatik, a mivel világ haladásával kell lépést tartanunk s szellemi kincsekkel vetnünk súlyt magunk mellett a mérlegben. Élénken festi a nemzetünket fenyegető veszélyeket, s többi közt így szól: „Nem tartozik e helyre e külső veszélyekről szólanom; s bár az előre tekintő hazafi egy percig sem feledkezhetik meg ezekről, ha keletre és északkeletre néz: de bizodalommal megnyugthatik addig, míg ez életviszonyaink fölött magyar és hazáját szerető férfiu örködik, s a nemzeti haderő ily biztató mér-

mozza a haladás törvényeit, s befolyásukat az állam szerkezetére. Alig van nevezetes állami és társadalmi kérdés, melyet vizsgálata tárgyává nem tett volna. S fejtetéseit az ismeretek mily gazdagsága kísérli. Jól ismeri a népek és korszakok jellemét, az okok és eredmények kapcsolatát, a különböző polgári adások eltérő és találkozó pontjait s a tényezőket, melyek befolyan az emberiség műveltségére. Néhol történetfilozóf, másutt történetnyomozó, s nemesak a politikai, hanem a történelmi tudományt is új szempontokkal gazdagítja. Nem ok nélkül irodalmunk büszkesége e mű s külföldön méltán említik egy sorban Stuart Mill hason tartalmu munkáját.

E tanulmány enyhítette és megnyugtatta; a munka második kötetét már házájában végezte be, s élénk részt vett az abszolútizmus és germanizáció érdekében annyira korlátolt magyar társadalmi és irodalmi élet mozgalmaiban.

Szarvasvadászat vizen.

Talán el sem hinnők, ha lerajzolva nem látanók a mellékelt képen, hogy szarvasokra — vizen is lehet vadászni. Pedig ugy van; legalább Alaskában ez a szokás. Alaszkában külön tartomány nevé, még egészen új vendég a földrajz birodalmában; eddig Orosz-Amerikának neveztek s csak egy kis félsziget visel az „Alaska“ nevet. De a hogy Észak-Amerika Egyesült-Államai 7 1/2 millió dolláron az oroszoktól megvették, azonnal közelébb jutott a művelt világ tudomásához és 1867 óta már mint „Alaska territorium“ szerepel a földabroszkokon. Alig tette rá kezét az Egyesült-Államok tevékeny kormány, és e 27,157 \square mérföld területű, de csak 54,000 lakóval bíró, naggyobbára északsarki tartományt rögtön lelkisére, tudományos kutatás alá vette a vállalkozó szellemű és fáradhatatlan Whympet, ki nem régiben a svájci havasokat is oly érdekesen ismertette meg. Utazásait fölvilágosító térképekkel és rajzokkal élénkítve pár év előtt közre is bocsátotta, s mellékelt képünk szintén az ő munkájából van átvéve.

Alaskában, miként minden sarki tartományban, hosszú és természetesen igen szigorú tél s rövid, de annál melegebb nyár szokott uralkodni. E két, oly egyenlőtlenül felosztott évszak mindegyikének meg vannak a maga áldásai és átkai. A tél megbecsülhetetlen áldásai a jávorszarvasok, melyek az ott lakó indiánok életpérfáját képezik; a nyár kénytelen kint élt eszközei meg a mosquitos, szunyogok s más efféle szuró és csipő szárnyas bogarak millióiban jelentkezők, melyek az ott élt mind az emberekre, mind az állatokra nézve majdnem lehetetlenné teszik. A mikor az egyiptomi tiz csapás e gonosz maradványai nyár közelévé mutatkoznak kezdenek, a szegény jávorszarvasok bőszielten rohanak észak felé tiáskón, bokron, szárazon és vizen keresztül, hogy előlük menekülhessenek. Az indiánok pedig épen csak ezt az időt várják hónapokon át. Ilyenkor lesbe állnak a Yukon vagy Kivichap s más jelentékenyebb folyók partjain és megkezdődik az iramszarvasvadászat vizen.

Voltaképen a szárazon sem volna nehéz ismeretség a szegény megrémült állatok eljéteni, de a ravasz indián kiméli a puskapot; így pedig nem kerül sem költségbe, sem sok fáradságba. Mikor a jávorszarvasok bele ugranak egyik-másik nagy folyóba, hogy szuró ellenüket lerázzák nyakukról, az indiánok is eloldják fahéjból készült könnyű csolnakaikat s utánok eveznek a nehezen uszó állatoknak; ezek rövid üldöztes után csakhamar elfáradnak, s így a vadászok minden további fáradság nélkül egyszerűen leszurják őket. Mondják, hogy az indiánok télen könnyen csuszó szarsarukait felkötve utánok iramodnak e félnők állatoknak, melyek a hóban gyorsan futni nem tudnak, s így a szárazon is hamar zsákmányul esnek.

E szarvasok husa kitünő; sokkal pompásabb, mint többi fajkonak. A fáradságot is ugyan-

csak megérdemlik, hogy vadászják őket, mert 700, sőt néha 1200 fontot is nyomnak. Egy indián család hetekig élél egynek a husából. S. L.

Egyveleg.

© (Iparstatistikai adatok.) A kereskedelem és ipar legfőbb érkei mostanában e következő öt ipartárgyban összpontosulnak: szén, vas, gyapot, gyapjú és selyem. E fontos anyagok napjainkban valóságos műveltség-történeti jelentőségre emelkedtek s méltán lehet azokat „az öt iparforgalmi nagyhatalomnak“ nevezni. Lássunk csak rólok néhány érdekes statisztikai adatot. A mi először is a szén (természetesen a köszent) illeti, ebből Európa jelenleg körülbelül 3344 millió mázást szolgáltat, mely összegből több mint 60 százalék Angliára esik; az egész földnek összes köszent termelését 3909 millió mázsa becslünk évenként. Európa összes szénbányászatainak száma mintegy 600,000-re megy. A nyers vas évenkénti termelése Angliában körülbelül 100 millió mázást tesz, Amerikában 32 milliót és Európában (Anglián kívül) 80,000,000 mázást. Az egész földön évenként termelt nyers vas összes mennyisége 250 millió mázsa becslünk. A gyapot-piacz állásáról mai napig sok embernek érdeke van szoros összefüggésbe a farmortól és takácsól kezdve föl a legnagyobb gyárosokig. Az utóbbi három év alatt Amerika átlagosan véve 1,600,000 bál (egy bál

pipára gyujtott. Milton lefokvés előtt mindig egy pohár vizet ivott s egy pipa dohányt szívott. Newton Izsák, akkor is dohányzott Woolsthorpi kértjében, midőn az a nevezetes alma leesett. Addison minden órában pipázott. Fielding pipázott és bagózott. Shelley, Wordsworth és Keat soha sem dohányoztak. Coleridge, midőn az opium használatával felhagyott, nagy tubákos lett. Campbell is szerette a pipát. Scott Walter ebéd után rendesen egy pipát szívott ki, s ha utazott, a kocsiiban folytonosan dohányzott. Byron a dohányzás élvezetétől verset is írt. Goethe és Shakespeare nem dohányoztak. Tennyson szintén nagy dohányos. Dickens, Terrold s Thackeray mind pipázott. Moore Tamás nem szerette, általában az író férfiak kevesebbet dohányoznak mint az angolok. Wellington épen nem állhatta még a szagát sem. Peel szintén ki nem állhatta. Disraeli, kivált ifjabb korában szerette a hosszuzaru pipát, de később „a szerelem sirjának“ nevezte.

„Eugenia ex-császárné legyezői.“ Londonból írják, hogy Mr. Harry Emánuel, ki csak röviddel ezelőtt vette meg Eugenia volt francia császárné ékszeréinek egy részét, most a császárné hives legyezőit bocsátja áruba. A sorozatban vagy ötven különféle értékes és szébbnél szebb formájú legyező van. Az egyik legyezőn Roqueplan Kamil egyik festménye látható, mely a császárné menyasszonyi ajándékul szolgált. Legértékesebb azonban a Mária Antonia gyűjteményéből való legyező. Az egyes szélei, oldalai és fogói gyémántokkal és zománcos cifraszaggokkal vannak ékítve. A kínai legyezők közül legfőbb Palikoa ajándéka. E gyűjteménybe van sorolva a császárné egy-két napernyője is, melyet annak idején annyira megbámult a párisi nép. Egyik napernyő bíbor zománczsal és koronával ékített.

„Az osztrák csaták statisztikája 278 év alatt.“ Ausztriának I. Miksa császár uralmása óta 182 csatája, 239 ütközete, 5119 többé kevésbé nevezetes fegyvertete és 1293 cselekvő avagy szenvedőleges ostroma volt. A csaták közül megnyert 97-et, az ütközetekből 115-öt, a fegyvertetek közül sikerült neki 2250, és 684 ostrom ütött ki kedvezően nézve, s így összesen 6839 esetből 3146-szor mosolygott reá a szerencse az 1594-ik esztendővel a mai napig lefolyt 278 év, vagyis mintegy 100,451 nap alatt. Keresztények kifejezve tehát, Ausztria 1600 óta 111 évet élt le békében és 160-at háborubán.

„Gyémánt - árverés.“ A Jöreménység-fok gyémántterülettől származó első gyűjtemény, Londonban elárverezve 9430 font sterlinget jövedelmezett. Az árak annyiban érdekesek, mert a csiszolatlan kövekre nyitott vásár ingadozásáról tanuskodnak. Egy 9 1/2 karat sulyu gyémánt elkelt 60 ft. stért, 17 db kristály tiszta, összesen 25 karat sulyu szintén 60 ft. stért, egy 45 karatos 570 font stért, 25 karat sulyu 100 fontot jövedelmezett.

„A múlt évi hajótörések.“ A német „mentők“ társulata közli a múlt évben történt hajótörések kimutatását; e szerint elmerült 93 hajó, ezek közül 65 nemét. Veszélybe került 519 ember, megmenekült 471, oda veszett tehát 48. A menekült nagyobb része önérejeket közöni életét. A mentő-állomások megmentettek 59 embert, ezek közül 54-et mentő csónakkal, ötöt a feljők lött kötelek segítségével.

„Pesti munkások statisztikája.“ Östermeléssel foglalkozik 134, művészzel 176, tanítással 434, fodrásszattal 250, bába és ápolóné 196, dajka 510, kereskedéssel és eladással foglalkozik 799, iparral (a női kézipart és mosást is ideértve) 5896, napszámából é 1786, más testi munkát végez 16,464, egyéb módon foglalkozik 942. Tehát testi szolgálatot teljesít 26,250; de a mosónők és dajkakkal együtt 27,682!

„Emlékezés helyi.“ A londoni városi tanács határozata folytat a deptforti hajó-gyár ama szobájába, hol egykor Péter orosz császár mint ácslegény dolgozott, emléktáblát készitettek. Fölírata következő: „Mint ácslegény dolgozott e helyen Péter, aki később az oroszok czárja és Nagy Péter lett.“

Irodalom és művészet.

— (Heckenast Gusztáv) kiadásában megjelentek:

„Jósika Miklós regényei új olcsó kiadásából a 44—49 szám, a nagyszerű szerzőnek Mügge Tivadar után németből fordított érdekes külföldi regényével: „Egy néger szabadsághős“ (Toussaint) hat kötetben; s az 50—51 szám, a „Két királynő“ című eredeti regényével. Mindenik kötet ára csak 50 kr.

„Jókai Mór összes művei olcsó kiadásából a 66—71 számok, melyek a „Véres könyv“ című csa-ta-képeket és novellákat, és a „Milyenek a nők?“ című elbeszéléseket foglalják magukba. Egyes számok ára 40, kettősöké 80 kr. — Ez olcsóság lehetővé teszi a két szépszerű, s termékeny regényíró összes műveinek teljes gyűjteményben megvásárlását olyanok számára is, kik a könyvek drágaságát különben érzékenyen érzik.

„A szívek világa.“ Beszélyek, írta Tólvgyi Titusz. Két kötetben. Ára 2 ft 40 kr.

„A keresztény ember könyve.“ Elmélkedések és imák a műveltebb osztály számára. írta dr. Heiszler József, dombrádi ref. lelkész. Emelkedett szellem, meleg hang s gyakorlott toll jellemzi ez erkölcsi s vallásos irányu könyvet, mely hosszahárom elmélkedést tartalmaz. A csinos kiállítású kötet ára 1 ft.

„A Gottesmörder“ szerzőjétől a szabad, de hitbuzgó vallásos iratairól már eléggé ismeretes Pederzanitól ismét egy új dolgozat hagyta el a sajtót, szintén Heckenast kiadásában. Címe: „Die Heiligen“ („A szentek.“) A szép kiállítású erős kötet ára 2 ft 40 kr.

„Karner számló könyve“ kis-kereskedők és iparosok számára, valamint öntanulásra s vasárnapi iskoláknak is. Fordította Szász Károly. Ára 80 kr. — Karner nagyobb könyveinek kivonata, mely keveset foglalkozva az elméleti fejtegetésekkel, tisztán gyakorlati cselekvő készült, s cselekvőtökletesen el is éri.

— (A m. tud. akadémia statisztikai és nemzetgazdasági közleményeiből) a nyolczdik kötet első füzetet jelent meg. Az akad. statiszt. bizottsága megbízásából szerkesztte Keleti Károly. E füzet is ép oly tartalmas mint a többi s tárgyai szintoly érdekesek mint fontosak. Tartalmából elég lesz kiemelnünk s egyszerűen fölemlitünk a következőket. Magyarország nemzeti statiszt. szempontból (Keleti Károly). A fogyasztási adó eredményei a magyar állam területén (Dr. Konek Sándor). Az általános jövedelmi adó, mint adóreform tényező (Dobner Rudolf). A magyar állam német népességi viszonyai (Konek). Minden kötet két (10—10 viznyet) áll, s minden füzet ára 1 ft.

— (Kenessey Albert) m. k. vasúti és hajózási főfelügyelőnek „A kaspaszkóó hajózási“ tartott akadémiái székfoglaló értekezése az akadémia kiadásában egy kis füzetben megjelent, s ára 20 kr.

— (Két kis tanügyi füzet) is vettünk, melyek említett érdemeiknek.

Az egyik György Aladár alapos készültéü fiatal írónktól, ki a bibliotörténet tanítása ellen a népiszoklában keményen s nézetünk szerint tulságosan kél ki. Hogy e tantárgy s általában a vallás tanítás, a felekezeti iskolákban sokkal több időt s erőt foglal el még most is, mint a mennyit a szintoly fontos és szükséges reáltantárgyak mellett, s ezeknek hátránya, vagy épen mellözése nélkül elfoglalnia lehetne, s szabad volna: az tény. Tény az is, hogy sok helyett rosszul s a pedagogia józan elveivel ellentétes modorban tanítatik. De e két tényből nem az következ, hogy általában a vallás tanítását s az ennek tulajdonképi alapjául szolgáló bibliai történelmet teljesen ki kellene küszöbölni a népiszoklákból; csak az: hogy kellő határú közé kell szorítani, hogy egyéb szükségesséktől az időt ne vegye el, s az, hogy jól, helyesen kell tanítani. A szerző fölvesz egy bibliotörténeti tankönyvet (Róder Alajosét) s kimutatja, hogy az inkább a babona, vakhit s ferde erkölcsi nézeteket, mint valódi vallásos érület terjesztésére vezet; meglehet igazza van; tehát ezen s hasonló könyvek ellen kell hajdáratot indítani s nem maga a tantárgy ellen. Egyébiránt a kis füzetekben (melynek ára 30 kr.) sok figyelemre méltó van s

Melléklet a Vasárnapi Ujság 7-ik számához 1872. febr. 18.

T Á R H Á Z.

a tárgy megérdemlik, hogy az illetők komolyan gondolkodjanak felőle.

A másik kis füzet: „Tanfőriak szótára.“ A budai tanítóegylet programja, s dr. Pauler közoktatási miniszterhez intézett bizalmi fölrata. Külön lenyomat a „Szabad Egyházból.“ Nyomatott Vodianernél. Ára nincs kitéve.

— (Benicsky-Bajza Lenke) legújabb négy kötetes regénye Aigner Lajosnak jelent meg egyszerű, de csinos kiállításban. Címe: „Előítélet és fölvilágosultság“, előre elárulja, hogy irány-regény. Bár lapunk aesthetikai kritikával tüzetesen nem foglalkozik, a tehetséges íróné regényét sokkal érdekesb jelenségné tartjuk, mintsem a szabály alól, legfőbb néhány futólagos észrevétellel kivételt ne tegyünk. A mű, mint már érintettük, irány-regény s a születés és rang előítéleti ellen küzd, az ész s szív, a szellem és jellem egyedül jogosult arisztokracziája érdekében, miket — talán nem egészen szabatosan — a fölvilágosultság neve alatt foglal össze, ennek adván, természetesen, a diadalt. Igaz, hogy a születés és rang helyett s ellenébe, a szív és jellem pártjára még egy nem kevésbé hatalmas szabotságot áll: a gazdaságot, s ezért a fölvilágosultság diadalát teljesen s eszményi tisztaságunkat nem érezhetjük. Ha hősnője szegény volna s mégis diadalmaskodnék a rang és pénz göggye fölött: az irány-regény cselja kétségkívül teljesebben lenne élve. A regény hősnője, ki körül a szövényes mese minden érdeke csoportosul, egy bankár leánya, s bankár neje, a szép, nemes, eszes, fenkölt szellemű s erős jellemű Léda, mindvégig lekötte tartja érdeklődésünket s harcaiban teljes rokonszenünket bírja. A többi jellemek is mint általában a szerző jellemzési tehetsége, sok részben dicsegetet érdemének. Ö tisztában van jellemével, s a szív ismeretére fordított tanulmányait a jellemek kidolgozásában szerencsésen érvényesít, bár — meg kell vallani — hogy a kivitelben, jelesen ellentétes vonásaink összeolvastatásában, nem oly szerencés. Meg kell azonban jegeznünk, hogy e vád inkább csak a mellékalkakokra s nem a főszereplőkre vonatkozik. A cselekvény szövényes, de minden részletében jól átgondolt s szerencsésen szövött, érdeltetés nélkül s mégis folyvást ében tartott érdekel. Az előadás és nyelv is általában sikerült; elmélkedési nem farszatók, az érzés s itt-ott a szenvedély hangja, dagály nélkül, többnyire jól van utaltálva. Hogy itt-ott az elbeszélést némiképpől a végső simitást, hogy az többnyire pongyolább mint az egyszerűség épen szigoruan megkivánná, mindez aránylag csekély hiba s olyan, min- a szerző egy kis gondtal segíthet. Mindent összevéve Benicsky-Bajza Lenke regénye érdekes s figyelemre méltó jelenség; olyan, mi határozottan tehetség mellett valódi írónéknak gyér koszorujában mindenestre az első sorba helyezi. — A négy kötet ára 4 ft.

— (A Kisfaludy-társaság pályadíjai.) A Kisfaludy-társaság febr. 11-én a következő tétéleket tűzte ki: I. Kivántatik a drámai költeményfajok elmélete. Jutalma 50 arany. II. Kivántatik költői beszély. Jutalma 40 arany. A pályamunkák idegen kézzel, tisztán és olvashatólag, másolva, bekötve, lapozva, a szerző valódi nevét rejtő, lepecsételt, jelmondatos levél kíséretében, folyó 1872-dik évi december 31-ig a társaság titkárához küldendők. Megjegyzendő, hogy mind az I, mind a II. számú pályadíjért versenyző munkák közül csak az nyerhet jutalmat, a mely nemcsak aránylag jobb a többinél, hanem a melynek önálló bece is van.

— (Magyarország története, nyelve és irodalma) felől ismét egy új könyv jelent meg francia földön, ily cím alatt: „La Hongrie son Histoire sa Langue et sa Littérature,“ írta Ujfalvy Jenő, ki már Petőfitől is fordított le költeményeket. E könyv felköltheti vagy növelheti irántunk a külföld rokonszenvét, de alapos ismereteket nem nyújt, nem főkép irodalmi viszonyaink fölél, melyeket vett szemelvények is, prózában fordítva.

— (A „Társadalmi tudományi Közlöny“) 30-ik füzeté élénk és változatos tartalommal jelent meg. A közlöny egyik szerkesztője ismét Szily Kálmán lett, kinek neve eléggé ismeretes a természetudományok terén. A közlöny minden rovátát, mint az állattan, ásvány- és földtan, élettan, meteorologia és csillagtan, növénytan, természet-tan, elméleti- és műszaki végytan, egy-egy szak tudós vezetí, a mi a közlöny belbecsét még inkább fogja emelni. Ajánljuk a természettudományok kedvelőinek figyelmébe.

— (Az új ipartörvény) és az új vadászati törvény kis alaku zsebkijadásban megjelent Eggenberger (Hoffmann és Molnár) akad. könyvkereskedésében. Ára az ipartörvénynek 30 kr., a vadászati törvénynek 40 kr.

Közintézetek, egyletek.

— (A magyar tud. akadémia) harmadik osztálya febr. 12-én ülést tartott Stoczek József elnöktele alatt. Az értekezők közt első volt dr. Pólya József az ő-z orvos, a ki, „A földi teremtésről“ tartott elmélkedést. Tételül azt állítja föl, hogy a föld teremtésekor a szervi testek ugyanazon anyagokból jöttek létre, melyekre azok életük végeztével fölcszlanak; tehát, hogy a teremtés a légköri gázok, kőn és villó, s némely ásványi anyagok (alkali) összetételéből embriót hozott létre; s nem egyszerű, egyetemes, hanem tárgyra nézve egymásután következő volt; hogy az lényegileg nem szünetel, hanem folytatatosan működésben van, vagy más szóval: csak körülményeiben váltakozott. A földtanban előadni szokott földkéreg — változásokat (eltemeleket, újra alakításokat) értekező szervi anyag-készítésnek veszi, mely arravaló, hogy az utolsó földkéreg-alakulás után a teremtési folyamant, mintegy elegendő szervi anyagkészlettel bírjon. A savat, luganyt és vilányt mint három tényezőt veszi a szervi anyag alapjául; de ezekben az idom alakulási irányát nem véli fölfedezhetőnek. Ez alakulási irányt a mai tudomány még nem képes megfjeteni, mert akár mely bányálati utat válassza, mindig egy pontra tér vissza, s e pont azon tényező, mely „isten“-nek nevezünk. Azon irány, mely elemi-ök elsőleges testi idomokat hoz létre, nevezet-ük teremtésnek; az pedig, mely a testi idomokat önmaguk által sokszorozza: szaporodásnak. E két iránynak lényegben nem, hanem csak körülményben kellvő különbözőnik: a teremtés nem hozhatott felniött idomokat létre, hanem csak embriókat magyban és petében. Ez embriók hasonlóan kedvező körülmények közt képesülnek szaporodásra. Ezután a szervi anyag létrejöttének negyedik tényezőjeül a föld, mint az anyagban benzülöttet említi föl. Végre elmondja nézetét az öntermésről, a teremtéskori légkörről s a napról; és némely növényi magvak és állatok nyomaiból, melyek az északi sarknál találtak, azt következteti, hogy valaha földünk egyenlítője ott vonulhatott el, a hol jelenleg a polusok fekszenek. Ez állítás ellen, az értekező végével, Kondor Gusztáv fölszólalt, mivel azt az elméleti csillagászat rég eldőntötte. Egy rövid vita keletkezett, melyben Hunfalvy J., Nendvich, Jedlik, sőt maga az elnök is Pólya ellen nyilatkoztak. Ezután Martón Lajos levelező tag „A vizsziatés szelkérék elmélete“ cím alatt tartott felolvasást. E két értekezés után még három előadás volt hátra, azonban a jövő ülésre halasztattak.

Egyház és iskola.

— (Ingyenes fametszeti tanfolyam.) Az orsz. mintarajztanoda és rajztanárképezde Morelli Gusztáv fametsző ur önkéntes ajánlkózása folytán azon kellemes helyzetben van, hogy fiatal fametszők számára, kik szakmájukban magukat tovább képezni óhajtanak, ingyenes gyakorlati tanfolyamot nyithat. Felhívtnak tehát mindazon fametsző gyakorlatnokok, kik ezen esti tanfolyamban részt venni kívánnak, hogy el iránt az orsz. mintarajztanoda igazgatóságának Pest, Rombach-utca 4-ik sz. a. mielőbb jelentkezzenek.

— (Iskolai értesítés.) A pesti reform. fogym-náziumban a jelen iskolai év első felének végén az érettségi- és magánvizsgák és következő rendben tartatnak meg. Febr. 21-én az érettségi vizsgák kezdődnek meg. Febr. 24 és 25-én írásbeli érettségi vizsga. Febr. 26-án szóbeli érettségi vizsga. Végre febr. 29-én az I—VIII. osztály magántanulóinak vizsgái. — Pesten, 1872. febr. 5-én — Az igazgatóság.

HIRDETÉSEK.

Peterlongo János (3-6) tiroli fegyvergyáros Innsbruckban. a) Finom Lefaucheu dupla-puskáit 36-150 ftig. b) Lancaster dupla-puskáit 70-120. c) Drót-csővű puskáit 20-50. d) Vas dupla-puskáit 13-18. e) Revolvereket 7-30. Részletes árjegyzékek ingyért.

AZIENDA ASSICURATRICE Triesztben. Kir. szabadalm. az osztrák-magyar bir. legidősb biztosítási intézete, fenáll az 1822-dik év óta. jótállási tőke nyolczmillió ft., teljesít mindennemű biztosításokat. a) tűzkar ellen: épületekre, ingóságokra, gyárakra, mindennemű készletekre...

(Főhivás.) A miskolczi ág. hitv. ev. algymnázium igazgató tanácsa által a tanintézet alapítókéjének gyarapítására kibocsátott gyűjtő-ívek visszaküldésének határideje lejárván, tisztelettel fölkértenek a t. ivartóknak, hogy a kezüknél levő íveket f. évi február hó végeig beküldeni sziveskedjenek. — Kelt Miskolcson, 1872. febr. 8. — Az igazgatóság.

MI UJSÁG?

(Bedekeovichot) horvát báni állásából a király ú. „saját kérelmére“ fölmentette. (B. Eötvös József emlékszóvára) a magy. földhitelintézethez befolyt adakozások összege összesen 6070 ft 25 krt, és egy db. aranyat tesz. (A pesti esküdtészek), a gr. Andrássy Gyula által Popovics a „Zastava“ szerkesztője ellen indított sajtópörben, — utóbb másfélévi fogságra s 500 ft. bírságra ítélte. A „Zastava“ azon cikében, mely a sajtópörre okot adott, a magyar kormányt a Mihály szerb fejedelem elleni összeesküvésben részvétele miatt vádolta.

HALÁLÁSOK.

(Halálzásók.) Tabódy Pál, Bereg megye egykori főnöke, e hó 5-kén meghalt, 70 éves korában. — Szabó Aladár takácsi ref. lelkész elhunyt 34 éves korában, s a környék nagy részvéte mellett temették el. — Vida Lajos ügyvédjelölt és tartalékos hadnagy 22 éves korában hunyt el. — Stéckl Alajos kitünő képzettségű ifjú, kinek tehetségéhez szép reményeket kötöttek, Budán halt el legzebes korában. — Matyeczka Ignác pesti bőrárus e hó 14-én halt el. — A külföld halottai: Gratrix Abbé, ki az infallibilitási dogma szinrehozásakor a kath. egyház kebeléből történt kilépésével oly nagy föltűnést okozott, s legközelebb ismét ámulatba ejtette a világot azon kijelentésével, hogy a csalhatatlanság elfogadta, Montreuxban Svájcban halt meg, hova roncsolt egészsége helyreállítására véget ment. Gratrix 1805-ben született, s 1832-ben lépett a pap pályára. Számos nagybecsű munkái nagy hírnevet szereztek neki. — Conti Francia képviselő, Napoleon volt titkára s egyik leghívebb embere, meghalt.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, febr. 9. „Laury kisasszony.“ Dráma 5 felv. Irta Mosing; ford. Paulay. Szombat, febr. 10. „A zsidó.“ Opera 5 felv. Zenéjét szerzerzte Halévy. — (Tanner né Szabó Róza assz. föllepte.) Vasárnap, febr. 11. „A farsangi iskola.“ Vigjáték 4 felv. Irta Vahot Imre. Hétfő, febr. 12. „A mama.“ Vigjáték 3 felv. Irta Szigligeti. Kedd, febr. 13. „Romeo és Júlia.“ Nagy opera 5 felv. Zenéjét szerzerzte Gounod K. Szerda, febr. 14. „A jó feleség.“ Színmű 5 felv. Irta Sardou V.; ford. Paulay és Szerdahelyi. Csütörtök, febr. 15. „A troubadour.“ Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Verdi. — (Tanner né Szabó Róza assz. föllepte.)

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

Turandot. Kedves, vidám darab; de Schillerlőt más kellene inkább fordítani, mint e Gotti után dolgozott s nem épen nagybecsű tragikomédiát. A fordítás különben elég gördülékeny és hünek látszik. De ha már mutatványt kapunk belőle, melyből a fordító ügyességéről kell itélnünk, jobban szeretnék volna a Turandot talányait, melyekben a forma jobban megpróbálja a fordítót. Egy bűdögei közbirtokos. Hogy gondolja, hogy ilyen szorosán magántermészeti dolgot lapban közzé lehetne bocsátani? Egy erdélyi apa. Az íly esetek miatt, ha valóban igaztalanság s visszaélés forog fenn, a honvédelmi miniszteriumnál kell orvoslást keresni. Ugy tudjuk most a sorozási ügyeket (épen az előbbi évek számos visszadélési miatt) a legszigorúbb ellenőrzéssel kezelik. De így, minden adat s okmány nélkül, nem is egészen világosan, neveket sem említve, s hírlapi közlemény semmire sem vezetne. A maga után orvoslást keresni — a megtörtént baj után most sem késő.

Kolozsvár. A —a. Köszönet az újabb küldeményekért; azt hisszük, mind használhatjuk és pedig minél előbb. Személyes vonatkozásaihoz kifejezett várakozásának, fájdalom, nem felelhetünk meg.

(-2-) Az ön által tárgyalt kérdés vitatását nem tartjuk lapunk köréhez tartozónak. A mi külön röpiratban közbevetését illeti, az írást megkísérelt lépéseink czélhoz nem vezettek. Magunk kiadóknak nem levén, e részben mit sem tehetünk, mintán vállalkozó kiadó réa nem találtunk. A kéziratot, pár hétig, rendelkezésére fenartjuk.

Rév Komárom G. J. Az előzetést vette a kiadóhivatal. Rendben van.

Lissabon. G. F. Kivánsága szerint intézkedtünk. D-Ványa. A Hunyadi László dolga balladának már számtalanzor ki volt dolgozva, kisebb-nagyobb sikerrel. Az esetet már a kis iskolások is ismerik. Ily tárgyhoz valódi költői kéz, erős alakító tehetség s szellem kell, hogy még új oldalt találjon rajta s érdekesebb tesse. Az ön közleményében a verselés nem épen rossz; de egyéb aztán nincsen benne.

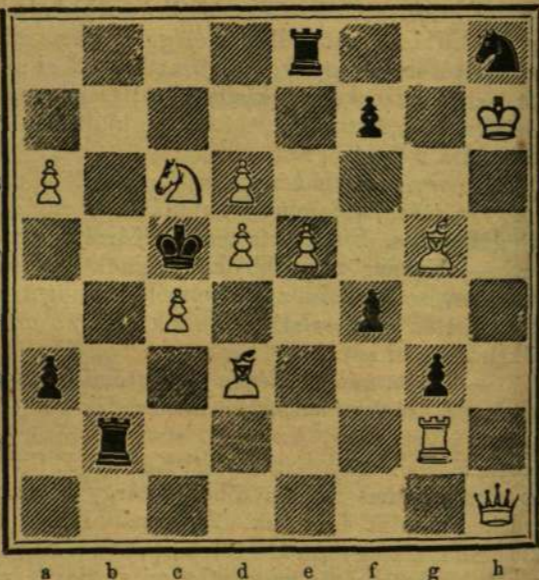
Honnan jő s mivé lesz az eső? Meglehetősen irtó cikkek ezek; de e kérdésről ennyi, azt hisszük, minden olvasónk tud; azért aligha élnék vele az ily közlemények czéljait, mely — az ismeretterjesztés.

Pest. K. Z. A gyorsítás történetének rövid vázlatában sok érdekes adatot találtunk. Igyekezni fogunk tért nyerni közlésére.

A „Vasárnapi Ujság“ 1854-ik évi folyama keresetlik egy példányban. Az ajánlatok t. Rudnyánszky Béla urhoz intézendők. Pest: Ulleí-ut 1-ső sz. a.

SAKKJÁTÉK.

638-ik sz. f. — Czenthe Józseftől. (Miskolcban.) Sötét.

VILÁGOS.

Világos indul s a harmadik lépésre mutatott mind.

Az 633-ik számú feladvány megfejtése. (Jensen Th.-tól Ranumban.)

- VII. Sötét. 1. e3-e4. Vg2-e4:(a) 2. Vg7-b7. Vc4-b7: 3. Hg4-e3 matt. a) 1. Vg2-g4: 2. Vg7-b7. Vg4-e4:b 3. Vb7-b3 matt. b) 2. Vg4-e6: 3. Vb7-b4 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Miskolcson: Czenthe József. — Jászkieőren: Galambos István. — Keekeméten: Galambos László. — Karcagyon: Kacsó Lajos. — Nagy-Szalontán: Kovács Albert. — Jászberényben: Scopiai Sándor. — Homonnán: Farkas Bertalan. — Nagyiday Ferencz. — Hatvanban: Sipőcz Ferencz. — Gőleón: Glesinger Zsigmond. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítések. Homonna: F. B. N. Szalonta: K. A. Pest: G. J. A feladványok kezeink között vannak, a használhatókat közölni fogjuk.

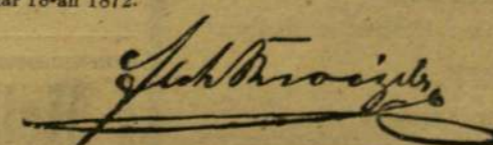
TARTALOM.

Balogh János (arckép). — A kis árva. — Hamupóké (folyt.). — Az orosz középp vallásosság (képpel). — Az északi fény (képpel). — A Kislaludy-társaság huszonharmadik közlése. — Gyulai Pál emlékeztetője Eötvös József fölött. — Szarvasvadászat vizen (képpel). — Egyveleg. — Tarház: Irodalom és művészet. — Közlendők, egyletek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték — Heti-naptár.

Felőlő szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HETI-NAPTÁR. Táblázat a hetek napjairól (Hónapi-hetnap, Katholikus és protestáns naptár, Görög-orosz naptár, Izraeliták naptára, Nap, Hold). Február hónapjához tartozó adatok láthatók.

ÓVÁS. Vonatokra, a korneuburgi marhapor hamisítványai tárgyában már több ízben közlirre tett óvásaimra, észlelsem tartom most a sokszor említett cs. pátenz néhány azon tőlelteni idézni, melyek ezen eseteket, melyekben alkalmaszása vétetik, s annak hatható erejét rákövető tárgyalják. — E pátenz azt mondja: „Az utánzás csak akkor létezik, hogy ha a valódi belyeg a hamistól közönséges útalmásággal megkülönböztethető.” Utánzás történeti: a) „hogy ha valaki a nevet, s czimet, vagy producens telepívtvényének különleges megnevezését magévá teszi; b) készítmények, melyek meg nem engedett — e nemű jelvényekkel vannak ellátva, s kereskedésbe hozhatók.” E pátenz áthágóira (a készítő ellen, valamint a hamisítványok előadóra) = 500 fűg terjedő pénzbírság rovandó = mely megkötőzhető, s újabb esetekben a pénzbírságon kívül még 3 havig terjedő fogság is büntetendő. Ajánlom az előbb felhozottakat mind azon urak figyelmébe, kik eddig korneuburgi marhapor készítésével, vagy a hamisítványok ismét eladásával foglalkoztak; s megjegyzem: hogy ezek ellen, áthágás esetében kiméletlenül az idézett törvény alapján fogok eljárni. Korneuburgi marhaporon evőt arra figyelmeztetem, hogy állatgyógyászati szereim Pesten s a vidéken, a következő bizomány uraknál kaphatók: Török J. gysz. urnál, király-utca 7. sz. — Thallmayer A. és Tarsa. — Halbauer testvérek. — Rakodczay A. és Frommer H. uraknál. — BUDA: az újvári gyógyszertárban. Továbbá: Abony: Lukács A. Aradon: Reinhard és Bendik, Tones és Freiberger, Bisztrický J., W. S. Prinner. B-Gyarmaton: Omaszta T. B.-Ujfalun: Vass Éug. gysz. Besztercebányán: Güller F. Breznóbányán: Göllner S. és fia. Brassóban: J. L. és Hesheimer A. és társa, Gyertyánfi s fia. Csáktornyan: Kárász A. és Csatalovitzán: Ritter László. Debreczenben: Bignio J. és Csanak J. Duna-Földváron: Nadhara P. Eperjesen: Zsembery József. Észtergomban: Bierbrauer C. J. Gyöngyősen: Koczianovich. Gyöörött: Lehner F., Ecker F. Jólsván: Maletter A. Kálcson: Horváth K. Kolozsvárt: Wolff J., Karvázi és Ceiki I. Kaposvárt: Kohn J. Komáromban: Belloni A., Ziegler s fia. Kassán: Novelli A. Lugoson: Kronetter F. Miskolcson: Spuller J. és Pastiner M. N. Beeskereken: Joanovics A. N.-Görizán: Saitz V. N.-Kanizsán: Fesselhoffer F., Rosenfeld és Rosenberg J., és Wellich J. N.-Váradon: Jányk A. Nyíregyháza: Pawlavis, és Korányi Imre. Orszábazán: Gabovits D. Palánkán: Schopp és fia. Pancsovan: Kriszmadar és fia. Pápán: Bermüller J. Pakson: Florián J. Pécsen: Kisgáti és Simon. Pozsonyban: Czehmeister testv. ezölött Schertz, Hackenberger testv., Wanitschek J. R.-Szombathal: Hamaljár C. és Maletter J. Roznyón: Pösch F. J. Szarvason: Réthy V. Selmeczen: Dimák E. S.-Szt-Györgyön: Benkő és Cantak. Szekesfehérvárt: Legman A. L., Kovács P. és Dieballa G. Szegeden: Aigner C. Szikszeken: Dierrich. Szolnokon: Horanszky N. Sopronban: Pachthofer L., Müller P. és Flandorffer, Erkert D. Temesvárt: Mayer s Sailer, Babusnik A. Tiszaujtokon: Róth J. Tiszolcson: Bukovszky A. C. Trencsenben: Weisz S. L. Uj-Aradon: Orth J. A. Varsdon: Halter F., Verőczén: Besz J. K. Veszpremben: Mayer, Tuszkau, Láng J. Vukovárt: Kirchbaum F. V.-Ujhelyen: Waller J. Zala-Egerszegen: Hubinsky Á. Zelizen: Steyrer uraknál. 1243 (1-2) A korneuburgi marhaporok csak azon csomagai tekinthetők valódiának, melyek a függvényeken előbb nem hasonmást hordják magokon veszenben. Ki nekem, mind markom hamisítóját akép bizonyítja be, hogy őt megbüntetés végett a fenyítőtörvénszék elé állíthassam, — 200 fűg terjedő jutalomdíjjal részesíteném. Korneuburg, február 18-án 1872.

Hirdetmény. Csak alapos gyógyítás biztosított utóbajok ellen. Titkos betegségeket, s tehetetlenséget, elgyengült férfierőt, gyakori magömlések, sőt a végképeni tehetetlenséget katonai és polgári körökben sikertelen használt egyszerű módszerrel anélkül hogy a beteg hivatasában vagy életmódjában gátolnák, minden izgató szef nélkül bámulatos gyorsan és alaposan (az újonnan keletkezettek 48 óra alatt) gyógyítja Weiss J. gyark orvos és szülsz, az itteni cs. kir. gyalos főkörháza vizsgált osztályorvos, a m. kir. természetudományi társulatrendes tagja minden alkalmatossággal egy a titoktartás, mint a gyógycélokhoz jól beosztott rendelő-intézetben Pest, Sebester-ter 4-dik szám 1-nő emelet, (s „2 huszár-hoz“ címzett kávéház felett), naponkint reggel 7 óráig. Férfiak és hölgyek részére külön-külön városzoba van. Díjjal ellátott levelekre leggyorsabban válasz, és kívánatra gyorsíró is gondoskodik. 1096 (9-12) Haszonbéri hirdetés. A sárospataki malomkő-bánya birtokosság, folyó év április 4-én Sárospatakon tartandó nyilvános árverésen, bányabirtokát 12 évre haszonbérbe adja. A haszonbér folyó év június első napjától kezdve 1884. év május 31-ik napjáig tart. A részletes feltételek nálam, mint a birtokosság jegyzőjénél, bármikor megtekintethők; kívánatra postán elküldhetők. 1247 (1-3) Sárospatak, febr. 10-én. 1872. Antalfi János.

Egri legjobb szőlőveszszók. 1000 ketéves töves kék kadarka 12 forint. oszt. ért. 1000 ketéves töves fehér francos 15 1000 sima 6 1000 „ kék kadarka 4 100 koránérő kék Opórtó 1 100 különféle asztali csemege fajok 2 Rendelvényeket vagy egyenesen, vagy Liedemann J. S. Frigyes nagykereskedő házaos Pesten kérem czemezni. Megrendelésnek 30% előtől mint előleg beküldendő. Különösen megjegyzendő, hogy a küldemény gyorsáru (Eilgut)-ként vagy csak közönségesen eszközöltessék. Vasúállomás Füzes-Abony. Eger, február 1-jén 1872. Sir Antal, szőlőbirtokos. 1237 (4-12)

1860-ki 500 ftos egész sorsjegyek és 1860-ki ötödörös-sorsjegyek

kihuzott seriesekkel, mely utóbbiak a május hó 1-jén történendő számhúzásban feltétlenül nyereménnyel (főnyeremény 300,000 forint) fognak kihuzatni, áruba bocsátok havonkénti részletfizetés mellett s pedig:

A) 1 egész 1860-ki 500 ftos sorsjegy és 20 egész 1860-ki kihuzott sorsjegy } 32 részletben 30 forintjával.

Kamatok a részletfizetések tartama alatt 65 ft. — Hogy ha az 1860-ki sorsjegy seriesel huzatnék ki, a tulajdonosnak szabadakaratában álland, azt nekem 1800 ftért átengedni, mely által 800 ft. biztos nyeremény éretik el, azon nyereményen kívül, mely a kihuzott 1860-ki sorsjegyre egész bizonyossággal esni fog, első augusztusban fizettetik ki.

B) 1 ötödörös 1860-ki sorsjegy és 20 ötödörös 1860-ki kihuzott sorsjegy } 14 részletben 15 forintjával.

Kamatok a részletfizetések tartama alatt 6 ft. — Hogy ha az ötödörös 1860-ki sorsjegy seriesel huzatnék ki, a tulajdonosnak szabadakaratában álland, azt nekem 450 ftért átengedni, mely által 250 ft. biztos nyeremény éretik el, azon nyereményen kívül, mely a kihuzott 1860-ki sorsjegyre egész bizonyossággal esni fog.

Ezen összeállítások tehát mint látható, csakis nyereménnyel vannak összekapcsolva, — eltérve attól, hogy az 1860-ki sorsjegy olcsó árfofolyama, még egy jelentékeny árfokozatra képes. 1238 (2-2)

C) Részleges-jegyek kihuzott 1860-ki sorsjegyek, huzás május 1-jén, főnyeremény 300,000 ft.

¹/₂₀ egész 1860. sorsjegy 100 ft., ¹/₂₀ ötödörös 1860. sorsjegy 25 ft., minden további utánfizetés nélkül.

A sorsjegyekre esendő nyeremények, melyek biztosak, a számhúzás utáni 3 hónapra készpénzben fognak kifizettetni.

ADLER L.,

pénzváltó irodája Pesten, Dorottya-utca 14. sz.

Figyelmeztetés

a szülőknek!

Ezzel a t. cz. szülőknek figyelmében ajánlom az általam évek óta készített és sikerrel használt

„Gilliszta-csokoládét,”

mely nemcsak biztos hatása által minden ily nemű találmányt fölmúl, de egyszermind a gyermekeknek kellemes ízénél fogva igen könnyen beadható; lehet szárazon, tejszenn vagy vízben feloldva, más étel közé keverve beadni, a nélkül, hogy azáltal legkevésbé is vesztesse hatásából.

1 db. ára 20 kr., postán küldve 10 krral több.

1144 (23-26)

Sipőcz István,

gyógyszerész Pécsen.

Kapható Pesten: Schopf és Brezsányi uraknál, Mária Valeria-utca.

Szepes-kárpáti

növény-kivonat

Dr. Fáykiss K.-tól Késmárkon,

tüdő- és mellbetegek számára.

A szepesi Kárpáthegység Flórájából a leggyakoribb növényekből készített és kitért, mint jeles hatású és a legjobb eredményektől kísért szer köhögés, rekedtség, a nyelő- és légzőszerek könnyebb hurutos ingereinek, gőrcsös, ideges, fullasztó köhögési rohamoknál, szűkmellűség, oldalnyílás, időszaki tüdő-hurtnál, a tüdő-betegek gyöngítő izzadátsáinál; sőt a táp-működés nedveinek halmozódása által előidézett betegségekben, ugyisint a gyomor- és a test általános elgyöngülésénél is.

Hasonló hatással bírnak a dr. Fáykiss-féle kárpáti növény-tea és a szepes-kárpáti növény-csukorkák. Árak: 1 üveg kivonat 75 kr.; 1 csomag tea 25 kr.; 1 doboz csukorka 35 kr. E cikkek megrendelhetők magánál a készítőnél Fáykiss József gyógyszerésznél Késmárkon (Felső-Magyarország). Pesten: Török József gyógyszerésznél, király-utca 7. sz., Thallmayer A. és társanál és Kochmeister Frigyesnél. 1229 (5-10)

A legjutányosb, világhírű és czélszerű szerkezetű

VIDATS-féle ekék

különbözőképp alkalmazható járgánnyal, szecskavágó-gépek, répavágók, kukorica-morzsolók, vágó- és földturó-ekék s vető-gépek folyvást jutányosan kaphatók

a Vidats-féle gépgyárban Pesten,

két nyul-utca 8. szám.

1234 (2-3)

OLAJFETSMÉNYEK

kitért mesterművek másolatai, olcsó áron eladatnak,

Pesten, király-utca 78. sz. alatt,

boldogult Grimm Vincze, őrnagy lakásán.

Megszemléltethető naponként délelőtt 10-től délután 3 óráig.

Titkos betegségeket és tehetetlenséget

(elgyengült férfierőt)

gyógyít gyökeresen fényes és tartós siker biztosítása mellett

Handler Mór,

orvos- és sebész, szülés és szemész.

Rendel naponként délelőtt 11 óratól 1-ig és délután 3 óratól 5-ig.

Lakik Pesten, Lipót-város, Nádor-utca 13-ik szám, 1-ső emelet, 14-ik szám. 1164 (18-20)

Díjjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik.

1248

Gyümölcs-fák

(1-3)

nemesített fajokban, valamint többféle egyéb növények néhai Klauzál Gábor kis-tétényi kertjéből jutányos áron megrendelhetők Pesten, három korona-utca 4-ik szám alatt Liedemann J. S. F. nagykereskedő; és a kert alulint intézőjénél Pesten, Rudolf-rakpart 11-ik szám alatt.

Bérmentes felszólításra a katalógus azonnal megküldetik.

Dr. Kovács János.

Heckenast Gusztav könyvkiadó-hivatalában (Pesten, egyetem-utca 4-ik sz. a.) megjelentek és minden hiteles könyvkereskedésben kapható:

COELIBATUS

és

POLGÁRI HÁZASSÁG.

TARTALMA:

I. A gazdaasszony. Egyház-történeti tanulmány. II. Egy nemely főtiszt. és nagyságos agyvelőnek sajnos aberrációját a polgári házasság dolgaiban.

Irta

Paparmorgó a Barátfűlek szerzője.

166 lap, 8-rét. Ára füze 1 ft. o. 6.

Mellbetegeket

értesitem arról,

miszorint mell-betegségek, különösen mellfájás, rekedtség, köhögés, nehéz lélegzés, egy igen szakértő és gyakorolt háziorvos által sikeresen gyógyíttatnak.

Rendelvényi órák:

délután 2-től 4-ig.

Bálvány-utca 6. szám, 2. emelet

(ezelőtt vacsi-ut 24-ik szám.)

ERNST L.,

homöopath-orvos és szülész.

8-ik szám.

Tizenkilencedik évfolyam.

Pest, februárius 25-én 1872.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 frt. — Fél évre 2 frt. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk: Egy négyzet hasábját petti sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többeszeri ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetésmintákat elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

Dr. Szabó József.

(1807-1872.)

Kolozsvár városa a legközelebb mult napokban kísért örök nyugalomra azon férfit, kit pár évvel ezelőtt a pesti országgyűlésre küldött képviselőjeül. A veszteség nem csekély, mert épen ott talált, hol leggyengébbek vagyunk, valódi tudományos és alapos műveltségű férfaink sorában. Dr. Szabó József azon mindinkább ritkuló emberek közé tartozott, kik a klasszikus műveltséget, a hazánkban korábban divatozott tanítási rendszer fényoldalait párosították az amattól emancipált újabb tudományos haladással, mi kivált exakt tudományokban egyedül képes megóvni az egyoldalúságtól, egyedül képes megadni a szakférfiúnak azt az általános műveltségi alapot, melyen más szakok férfaival találkozhatik, melyen ezekkel karöltve hathat, munkálhat, és melynek épen a szaktudományok jótékony visszahatása alatti terjedését, szélesbedését legbiztosabb jelölő tekintetjük valamely nemzet művelődési fokának. Élete a tudományok szolgálatában, a művelődés érdekében folyt szüntelen; a tudomány szolgálatától — mint nálunk anyfiakat — sem a társadalom, sem a közélet el nem vonta.

Dr. Szabó József 1807-ben Csikszék Csik-Szereda nevű városában született; származására nézve székely volt, s az is maradt mindvégig, valódi típusa azon fajnak, mely Erdély havasai közé beékelve, nemzeti sajtáságait, az ősi tulajdonságokat oly hiven megörzö. Székely volt tetőtől talpig — egyszerűségében, őszinteségében, gondolkodás-módjában, egész eredetiségében; megtartotta e jelleget minden körülmény közt, ott és akkor is, mikor e tulajdonságok nem igen szolgáltak arra, hogy valakit grata personává tegyenek.

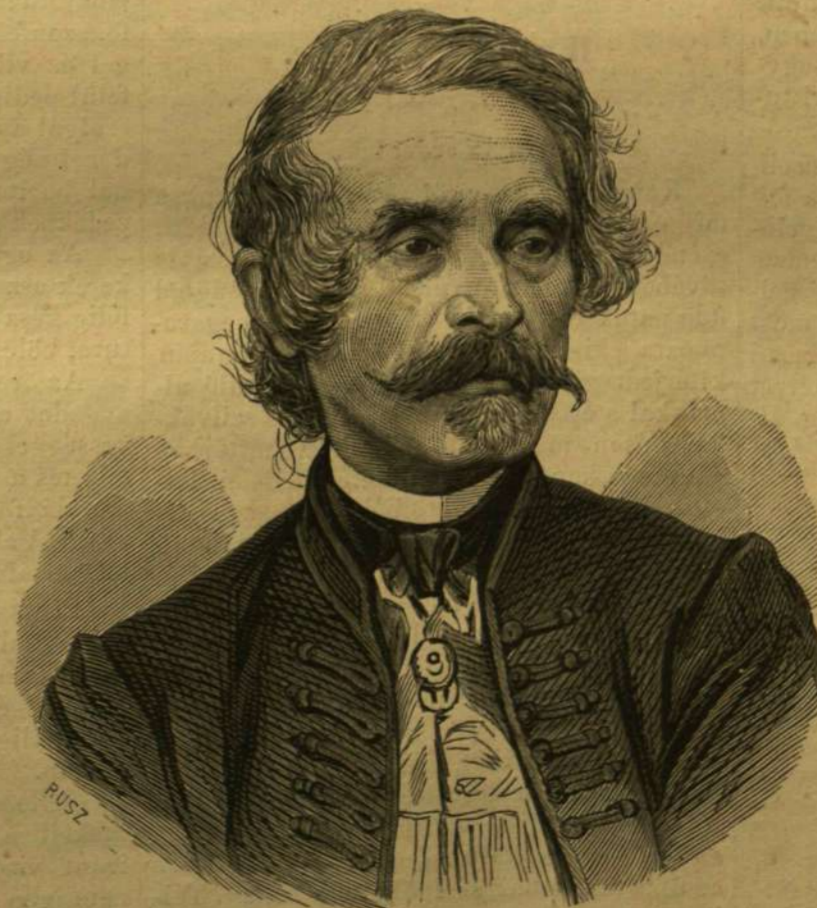
Gymnáziumi tanulmányait Székely-Ud-

varhelyt végzé s a gyulafehérvári papnöveldeben a bölcsészeti és hittani folyamatokat hallgatá. Az orvosi tanulmányokat előbb Pesten, majd Bécsben végzé, és itt 1834-bentudori rangot is nyert. Ezzel nem elégedett meg, mint — kivált azon időkben — ifjaink legtöbbje. Külföldre utazott a tudomány nagy koripheusainak közvetlen hatása alá, kiknek tevékenysége, különösen az orvosi seged- és előkészítő tudományokban tett óriási haladások és vívmányok alapján, az orvosi tudományok történetében új korszakot al-

vezethető a szó teljes értelmében tudományosnak.

Kolozsvárra visszatérve, a fiatal orvos a legjobb kilátások közt kezdé meg pályáját, első felléptével ismertté lön neve, biztosítva jövője. De ő nem akart csupán gyakorlati orvos maradni, ez nem elégíthet ki tanulásszomját, előszeretettel a tudományok, mint-énczélnek, mivelése iránt. Tanár lett. 1838-ban az ujonnan szervezett kolozsvári orvos-sebész tanintézetben a boncztan és szülészet, 1858-ban a különös kór- és gyógytan tanárává nevezetett ki, és e tanszéknek, a remélhetőleg nem soká megnyitandó kolozsvári egyetemnél is bizonynyal díszére, hasznára állt volna. A kolozsvári orvos-sebész tanintézet rendkívül sokat köszönhet dr. Szabónak, ki 1860. év óta e tanintézetben szerzett érdemei jutalmául annak igazgatójává is kinevezetett. És ez érdemek nem voltak csekélyek, mert ez intézetet a czéljainak és rendeltetésének megfelelőleg lehető legmagasb színvonalra emelé. Alig van Erdélynek megyéje, városa, mely e tanintézetben végzett jeles sebészt és gyakorló orvost ne mutatna föl, mig az intézet székelyhelyén nem egy kiterjedt gyakorlattal s a közönség különös bizalmával bíró sebész adhat tanubizonyoságot azon tudományos szellem jótékony hatásairól, melynek átültetője, gondos ápolója dr. Szabó volt. Az ő vezetése alatti intézetben működtek a pesti egyetem jeles tanárai közül is többen: Jendrassik, Lenhossek, Balogh Kálmán, Margó stb.

A kolozsvári országos kórháznak 1858 óta igazgatója volt, s e körüli érdemei nem csekélyebbek. Itt nyerték a gyakorlat próbáját a fiatal orvosok, kik a tanintézetből kikerültek, itt tanulták az elmélet vívmányait a tapasztalati élet szükségleteihez al-

DR. SZABÓ JÓZSEF.